

HÖGSBY
KOMMUN

Vattentjänstplan

Högsby kommun

Organisation Kommunövergripande	Dokumenttyp Plan	Diarienummer KU.2025.65
Framtagen av: Förvaltningschef	Gäller from: 2025-05-05	Revideringsdatum: 2037-05-05
Beslutsdatum: 2025-05-05	Beslutsfattare: Kommunfullmäktige, KF§87	Fastställd version: 1
Ersätter: -	Implementeras av: Samhällsservice och teknik	Sidor 38

Innehåll

1. Ordlista	4
2. Inledning.....	7
2.1. Bakgrund	7
2.2. Syfte och mål.....	7
2.3. Giltighetstid och uppföljning.....	8
2.4. Förutsättningar.....	8
2.4.1 Översiktsplan.....	8
2.4.2 Befintlig strategisk VA-planering.....	9
2.5 Mellankommunala frågor.....	9
3. Lagstiftning rörande vattentjänstplaner	10
3.1 VA-utbyggnad.....	10
3.2 Skyfallsanalys.....	11
3.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning.....	11
3.4 Bedömning av betydande miljöpåverkan.....	11
3.5 Barnkonventionen	11
3.6 Samråd och beslut av vattentjänstplanen.....	12
4. Metod för framtagande av vattentjänstplanen	13
4.1 Metod för VA-utbyggnadsplan	13
4.1.1 Identifiering av VA-planområden	13
4.1.2 Bedömning av behov och möjlighet.....	14
4.1.3 Klassificering av VA-planområden.....	15
4.2 Metod för skyfallsanalys.....	16
4.2.1 Generellt.....	16
4.2.2 Lågpunktskartering.....	17
4.2.3 Definition av återkomsttider och nederbörds mängder för en skyfallshändelse	18
4.2.4 Framtagande av åtgärdsförslag.....	18
4.3 Metod för långsiktiga planeringen av den allmänna VA-försörjningen	19
5. VA-utbyggnad.....	19
5.1 Behovet av en plan för VA-utbyggnad	19
5.2 VA-planområden	20
5.2.1 Enskilt VA-område	25
5.2.2 VA-bevakningsområden	27

5.2.3 VA-utredningsområden	28
5.2.4 VA-utbyggnadsområden	31
5.3 Åtgärder för VA-planområden	31
6. Skyfallsanalys	33
6.1 Generella åtgärder	33
6.2 Avloppspumpstationer	33
6.3 Dagvattenpumpstationer	34
6.4 Dricksvattenanläggningar	34
6.5 Ansvar för skyfallsåtgärder	34
7. Långsiktig planering av den allmänna VA-försörjningen	35
7.1 Dricksvattenförsörjning	35
7.2 Spillvattenhantering	36
7.3 Dagvatten	36
7.4 Förnysetakt	36
8. Bedömning av betydande miljöpåverkan	37
9. Barnkonventionen	37
Referenser	38

Bilaga 1 – Bedömningsmodell för VA-planområden

Bilaga 2 – Miljöbedömning Högsby

Bilaga 3 – Tidplan

Bilaga 4 – Största utsläppspunkter

Bilaga 5 – Samrådsredogörelse Högsby vattentjänstplan

1. Ordlista

Allmän VA-anläggning är en anläggning för vatten eller avlopp som kommunen äger eller har rättsligt bestämmande över och som har anordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). De samlade VA-anläggningarna (för produktion, distribution och omhändertagande) inom en kommuns gränser, för vilka en kommun är huvudman, benämns ”den allmänna VA-anläggningen”.

Allmän VA-försörjning avser VA-försörjning inom allmänt verksamhetsområde för VA. Allmän VA-försörjning kan även benämnas kommunal VA-försörjning.

Avloppsvatten är samlingsnamn för spillvatten och dagvatten.

Barnkonventionen är FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag.

Dagvatten är ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.

Enskild VA-försörjning avser VA-försörjning utanför allmänt verksamhetsområde för VA.

Gemensamhetsanläggning är en enskild VA-anläggning som inrättats för två eller flera hushåll/fastigheter gemensamt.

Klimatfaktor är ett värde som används för att ta hänsyn till klimatförändringarnas förväntade påverkan på exempelvis nederbörds mängden. Faktorn har beräknats enligt ett eller flera klimatscenarier och speglar hur mycket kraftigare den undersökta händelsen antas bli i framtiden.

LIS – Landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kommunerna kan i sina översiktsplaner peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet

Recipient är en sjö eller ett vattendrag som kan motta dagvatten, bräddvatten och renat avloppsvatten.

Spillvatten är vatten från hushåll (toalett, bad/dusch, disk och tvätt) och andra verksamheter (industrier, biltvättar och dylikt).

Statusklassning av vattenförekomster innebär att tillståndet i vattenförekomsten bedömts utifrån kriterier och gränsvärden som fastlagts i vattendirektivet. För grundvattenförekomster bedöms kemisk och kvantitativ status (vattentillgång) och för ytvattenförekomster bedöms kemisk och ekologisk status. Målet är att vattenförekomsterna ska uppnå ”god status” i samtliga avseenden.

VA är ett samlingsnamn för vatten och avlopp.

VA-huvudman är den som äger en allmän VA-anläggning.

Vattenförekomst är grundvatten- och ytvattenförekomster som är bedömda enligt vattenförvaltningsförordningen. Grundvattenförekomster är grundvattenmagasin där det idag tas ut vatten till fler än 50 personer eller där det bedöms vara möjligt att ta ut mer än 10 m³/d. Ytvattenförekomster är sjöar med en yta större än 0,5 km² eller vattendrag som har ett tillrinningsområde större än 10 km². Vattenförekomster presenteras i den nationella databasen VISS. I databasen finns uppgifter om bland annat statusklassificeringar, miljökvalitetsnormer, riskbedömningar och bedömningar av vattenmiljöproblem.

VA-plan. Vatten och avloppsplan som är ett strategidokument för VA i kommunen både inom och utanför verksamhetsområdet (se i ordlistan längre ned). Följer ofta vägledningen för kommunal VA-planering som tagits fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

VA-planområden används i vattentjänstplanen som gemensamt begrepp för de områden med sammanhållen bebyggelse som identifierats i arbetet med vattentjänstplanen.

Enskilt VA-område är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av avlopp och tjänligt dricksvatten kan lösas genom enskilda VA anläggningar idag så väl som i framtiden. I områden med enskilt VA är det varje fastighetsägares ansvar att försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten och dagvatten fungerar tillfredsställande.

VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som, utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppssituationen kommer att fungera tillfredsställande.

Kommunen bör därför bevaka till exempel utsläpp av spillvatten från området, antalet tillkommande bygglov eller förändring i nyttjande av bebyggelsen. När ett bevakningsområde förändras kan det klassas om till VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde.

VA-utredningsområde är områden där det finns osäkra parametrar som behöver utredas vidare innan beslut kan fattas kring hur området ska kategoriseras. Det kan bero på stora osäkerheter kopplat till behovet av förändrad VA-försörjning. Det kan även bero på att möjligheten till anslutning med överföringsledning är mycket låg vilket gör att alternativa lösningar behöver utredas vidare.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd klassificeras området till VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att en allmän VA-utbyggnad blir aktuellt.

HÖGSBY
KOMMUN

VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Hela eller delar av VA-utbyggnadsområdet planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och spillvattentjänster.

För VA-utbyggnadsområden bör även behovet av allmänt dagvatten utredas.

Behovsutredningen ska grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvatten-hantering ur miljö – eller hälsoperspektiv.

Verksamhetsområde är ett av kommunfullmäktige fastställt geografiskt definierat område, inom vilket kommunen är huvudman för vatten- och/eller avloppsförsörjning. Inom verksamhetsområdet gäller kommunal VA-taxa.

Återkomsttid är ett begrepp som används för att beskriva hur pass vanlig eller ovanlig en händelse är. Med en händelses återkomsttid menas att händelsen i genomsnitt inträffar eller överträffas en gång under denna tid.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Vattentjänstplaner är en följd av den lagändring i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 1 januari 2023. Lagändringen innebär bland annat att alla kommuner i Sverige senast den 1 januari 2024 ska ha tagit fram en vattentjänstplan.

Vattentjänstplanen ska enligt lagtexten innehålla:

"kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall".

Ändringen i LAV innebär bland annat en ökad flexibilitet för kommunerna. Vid bedömningen gällande om det finns behov av en allmän vattentjänst ska, i och med lagförändringen, särskild hänsyn tas till lokala förutsättningar att tillgodose vatten- och avloppsförsörjningen genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Idag är ca 75 % av Högsby kommuns invånare anslutna till kommunalt vatten och ca 87% till kommunalt avlopp vilket innebär att ca 4 400 fysiska personer försörjs genom de vattenverk och avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät. Det finns ca 1200 enskilda avlopp i kommunen.

Högsby kommun har en vatten- och avloppsplan (VA-plan) som är beslutad år 2020. VA-planens alla delar har varit viktiga underlag i arbetet med denna vattentjänstplan.

Vattentjänstplanen är framtagen av Sweco i samverkan med representanter från kommunen och från kommunens miljö- och byggnadsförvaltning.

2.2. Syfte och mål

Huvudsyftet med vattentjänstplanen är att ge förutsättningar för en god och långsiktig planering av Högsby kommuns skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster. Den ska även ge berörda möjlighet till insyn och deltagande i processen eftersom den ska samrådas och granskas i likhet med flera andra kommunal planer. Planen är inte bindande.

Vattentjänstplanen innehåller:

- Kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

- Kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Arbetet med vattentjänstplanen resulterar i att:

- Identifierade VA-planområden kategoriseras som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde.
- Risker för den allmänna VA-anläggningen som till följd av skyfall identifieras och åtgärder föreslås.
- Tydliggöra långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen.
- En undersökning genomförs om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

2.3. Giltighetstid och uppföljning

Vattentjänstplanens tidshorisont är 12 år, vilket har bedömts som en rimlig planeringshorisont. Giltighetstiden för vattentjänstplanen är inte tidsbegränsad men kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster (Regeringen, 2023). Det är även lämpligt att se över denna plan i samband med framtagande av ny översiktsplan eller vid justering av densamma.

2.4. Förutsättningar

Följande kapitel syftar till att redovisa vilka förutsättningar som har legat till grund för framtagandet av vattentjänstplanen för kommunen.

2.4.1 Översiktsplan

En viktig utgångspunkt för vattentjänstplanen är kommunens översiktsplan, som vägleder beslut om mark- och vattenanvändning.

Översiktsplanen handlar om hållbara strategier för allt det som gör Högsby till en bra plats att bo på och verka i, nu och i framtiden. Översiktsplaneringen är vägledande för hur den byggda miljön ska utvecklas eller bevaras och hur kommunens mark- och vattenområden bör användas i framtiden.

Översiktsplanen för kommunen antogs 2012 och visar mål, strategier och riktlinjer för hur användningen av mark och vatten ska nyttjas.

Två av strategierna i översiktsplanen är att befintliga och potentiella råvattentäkter ska skyddas och att minimera de vattenburna utsläppen av näringsämnen och bekämpningsmedel från jordbruksmark, reningsverk, enskilda avlopp och annan mänsklig verksamhet. Vattentjänstplanen uppfyller syftet i de två strategierna väl.

På kommunens hemsida finns gällande översiktsplan tillgänglig.

2.4.2 Befintlig strategisk VA-planering

Befintlig VA-planering är beslutat av kommunfullmäktige 2020-06-08 och består av;

- VA-översikt – beskriver VA-försörjning i kommunen inom och utanför verksamhetsområdet.

- VA-policy (2013-06-03) fastställer strategiska vägval, riktlinjer för hantering av olika frågor och prioriteringsgrunder.

- VA-plan (2021-06-21) redovisar beskrivning av ansvar och roller kommunens olika nämnder och verksamheter har samt lagstiftning och miljömål. Den tydliggör även handlingsplaner för vatten och avlopp samt dagvatten inom och utanför kommunalt verksamhetsområde.

VA-planeringen följer vägledningen för kommunal VA-planering som tagits fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

I samband med att en ny bedömning av VA-planområdena görs i denna vattentjänstplan kommer beslut om att göra de delar av VA-planen som berör VA-planområden upphävas i samband med antagande av vattentjänstplanen.

2.5 Mellankommunala frågor

Högsby kommun är medlem i vattenförbundet Emåförbundet. Emån är ett av södra Sveriges större vattendrag med alla biflöden och över 900 sjöar i åtta kommuner och i Jönköpings och Kalmars län. Emån rinner genom Högsby kommun och har sitt utlopp i Östersjön, vid Em i norra delen av Kalmarsund. Emåns huvudfåra och flera av biflödena är utpekade som Natura 2000-områden.

Högsby kommun är också medlem i Alsteråns vattenråd. Avrinningsområdet för Alteråns ligger i både Kronobergs och Kalmar län, inom kommunerna Uppvidinge, Högsby, Nybro och Mönsterås och ån mynnar i Kalmar sund. Alstersån är i sin helhet ett Natura 2000-område med höga naturvärden. Cirka 18 fiskarter har rapporterats förekomma i ån till exempel lax (*Salmo salar*), ål (*Anguilla anguilla*) och flodnejonöga (*Lampetra fluviatilis*).

Länsstyrelsen i Kalmar har tagit fram en regional vattenförsörjningsplan som antogs i januari 2024. Syftet med denna är att säkra tillgången till vattenresurser för dricksvattenförsörjningen i ett flergenerationsperspektiv. Planen utgör ett planeringsunderlag för kommunernas och

länsstyrelsens arbete vid översiktsplanering och annan ärendehandläggning och berör således Högsby kommun.

Arbete med framtagandet av en kommunal vattenförsörjningsplan ska påbörjas under hösten 2024 eller våren 2025.

3. Lagstiftning rörande vattentjänstplaner

Det är 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster.

3.1 VA-utbyggnad

Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden (VA-utbyggnadsplan). Ändringen i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) innebär bland annat en ökad flexibilitet för kommunerna. Vid bedömningen gällande om det finns behov av en allmän vattentjänst ska i och med lagförändringen särskild hänsyn tas till lokala förutsättningar att tillgodose vatten- och avloppsförsörjningen genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Bedömningsmodellen som använts tar därför hänsyn till både möjligheterna att ansluta området till allmänt VA med överföringsledning men även förutsättningarna för att lösa VA-försörjningen med enskilda anläggningar för varje fastighet, eller för flera fastigheter genom en befintlig gemensamhetsanläggning eller förening.

Det är 6 § LAV som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Lagtexten från 6 § LAV lyder som följer:

6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger. Vid bedömningen av behovet ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning

som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Om en gemensam anläggning kan svara för områdets behov av vattentjänster finns inget behov av förändrad VA-försörjning för tillfället och därmed saknas stöd i 6 § LAV om att införliva området i verksamhetsområdet. Detta kan dock ändras om förutsättningarna för området förändras eller om avtal om anslutning mellan kommunen och föreningen skulle upphöra. Förhållandet kan också ändras om föreningen önskar upphöra eller upplöses av annan orsak.

3.2 Skyfallsanalys

Vattentjänstplanen ska även innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall (Regeringen, 2023).

3.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Den långsiktiga planeringen ska omfatta en kortfattad beskrivning av större förändringar, till exempel en ny vattentäkt, nya renings- eller vattenverk eller planerad sammanslagning av flera försörjningsområden. Löpande planering för exempelvis förnyelse och beredskap bör även omnämnas.

3.4 Bedömning av betydande miljöpåverkan

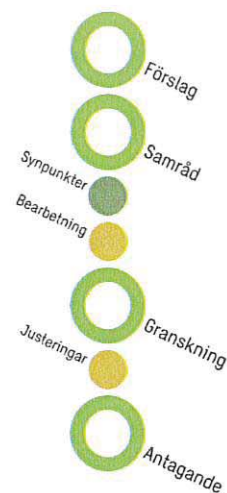
Enligt 6 kap. miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning göras för planer som krävs i lag och som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Huruvida en vattentjänstplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan avgörs genom en undersökning i enlighet med kraven i miljöbalken kapitel 6 samt miljöbedömningsförfordningen.

3.5 Barnkonventionen

Barnkonventionen är FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vattentjänstplanen berör kort hur den påverkar barn och barnkonventionen.

3.6 Samråd och beslut av vattentjänstplanen

Vattentjänstplanerna ska samrådask och granskas i likhet med andra kommunala planer, se Figur 1. Kommunen ska enligt §6c LAV på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med de fastighetsägare och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt intresse av planen och ställa ut ett förslag till vattentjänstplan för granskning under minst 4 veckor. Därefter fastställs vattentjänstplanen och beslutas av kommunfullmäktige.

Figur 1 Processen från samråd till antagande av vattentjänstplanen

4. Metod för framtagande av vattentjänstplanen

4.1 Metod för VA-utbyggnadsplan

4.1.1 Identifiering av VA-planområden

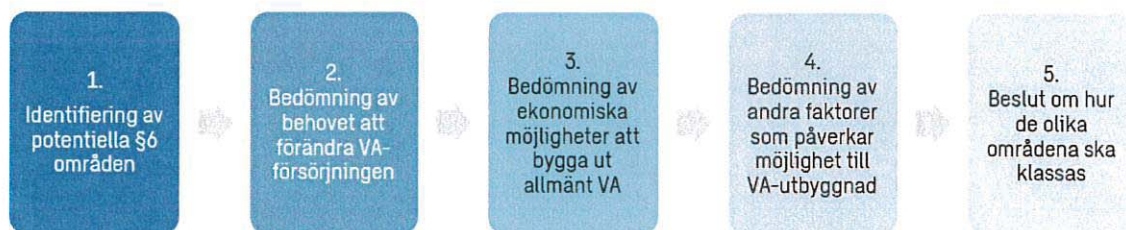
Fastigheter inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning tillhör allmänt VA-område. Fastigheter i mycket gles bebyggelse, utanför allmänt verksamhetsområde, tillhör enskilt VA-område. Mellan dessa två ytterligheter finns områden med tät bebyggelse där det är enskild VA-försörjning idag.

I kapitel fem av denna vattentjänstplan redovisas de områden som identifieras som skulle kunna utgöra så kallade "större sammanhang". Dessa områden benämns vidare som VA-planområden. I VA-planområden kan det finnas grund för att tillämpa 6 § LAV.

Ett av rekvisiten i 6 § LAV som reglerar ett kommunalt ansvar för att lösa VA-situationen i ett område är att området har en samlad bebyggelse som medför att VA-situationen behöver lösas i ett större sammanhang. I förarbetena till LAV ansågs 20–30 fastigheter utgöra lägsta nivån för samlad bebyggelse. För mer information se Bilaga 1.

Med utgångspunkt i resonemangen ovan har analysen av VA-planområden i Högsby kommun omfattat områden med 20 hus eller fler med ett avstånd om 150 meter eller mindre mellan husen samt belägna utanför verksamhetsområde för VA. Försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten i dessa områden sker i dagsläget med enskilda anläggningar. De enskilda anläggningarna kan vara dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar för enstaka hushåll eller grupper av hushåll. Som komplement till GIS-analysen har områden inom verksamhetsområde för enbart en vattentjänst inkluderats för att bedöma behovet av ytterligare vattentjänster.

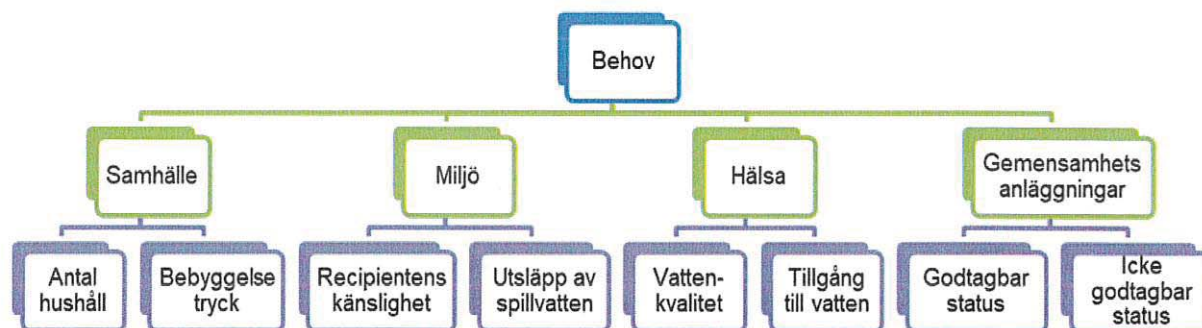
I Figur 2 beskrivs den arbetsgång som använts vid bedömning av behov och möjlighet i de identifierade VA-planområdena.

Figur 2 Arbetsgång för bedömning av VA-planområden

4.1.2 Bedömning av behov och möjlighet

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets ”behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering”. Detta görs för att tydligt kunna redovisa vilka områden som är mest angelägna att arbeta vidare med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Klassningen av VA-planområdena görs utifrån en kvalitativ bedömning av olika kriterier som sedan inarbetas i en bedömningsmodell. Bedömningsmodell samt beskrivning av kriterierna redovisas i Bilaga 1. Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 3.

Figur 3 Kriterier vid bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Kriterier avseende möjligheten indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 4.

Figur 4 Kriterier vid bedömning av möjlighet till förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Med utgångspunkt i VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras de som ett av alternativen för VA-planområden i Figur 5. Eftersom bedömningen görs utifrån tillgängliga underlag behöver dessa uppdateras när ytterligare underlag framkommer eller då förutsättningarna förändras.

Enligt den nya skrivningen i lagen om allmänna vattentjänster har också en bedömning gjorts över om de gemensamhetsanläggningar som finns anses ha godtagbar eller inte godtagbar status. I bedömningen har även hänsyn tagits till om den gemensamma anläggningen omfattar stora eller små delar av fastigheterna inom respektive VA-planområde.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnaden. I denna vattentjänstplan analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen. Syftet med analysen är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, det vill säga i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god och var är möjligheterna mer utmanande.

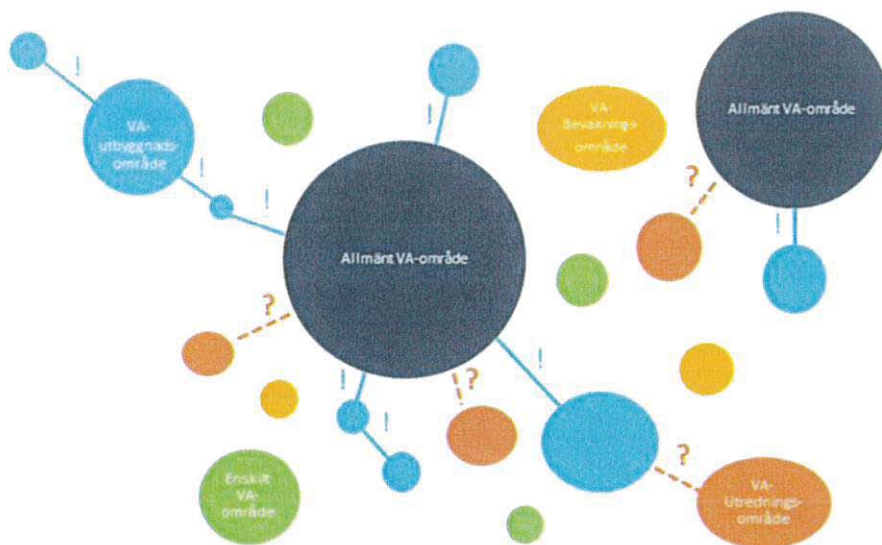
För mer information om bedömningsmodellen och parametrar, se Bilaga 1.

4.1.3 Klassificering av VA-planområden

Genom att följa beskriven metod har identifierade VA-planområden bedömts och klassificerats i någon av kategorierna för VA-planområden i Figur 5 och Figur 6.

Figur 5 Kortfattad beskrivning av de olika kategorierna för VA-planområden.

Figur 6 Schematisk figur över de fyra olika områdestyperna och verksamhetsområde för VA.

För vidare beskrivning av de olika kategorierna som används i vattentjänstplanen hänvisas till ordlista i inledningen av denna plan.

4.2 Metod för skyfallsanalys

4.2.1 Generellt

Beroende på var översvämningar inträffar kan de medföra allvarliga konsekvenser för exempelvis bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktig verksamhet (MSB, 2017). I föreliggande vattentjänstplan ligger fokus på skadorna som vid skyfall kan uppstå på den allmänna VA-anläggningen.

Kommunens allmänna dagvattensystem avleder ytligt vatten genom ledningar och öppna diken. De allmänna dagvattenanläggningarna dimensioneras enligt branschpraxis och har som kapacitetskrav att klara vanligt förekommande regn (upp till ett regn med 30-års återkomsttid). I samband med skyfall är därför dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets intensitet och volym. Det gäller även för markens infiltrationsförmåga som ofta inte räcker till för att ta emot regnmängderna. Följden blir avrinning på markytan som kan leda till översvämningar. Skyfall kan leda till oönskade konsekvenser för ett samhälle och medföra att viktiga försörjningsfunktioner skadas (MSB, 2017).

Spillvattennätet påverkas genom inläckage, det vill säga t.ex felkopplingar till spillvattennätet, överläckage via bräddar från dagvattennätet till spillvattennätet, eller uppdämning till spillvattenssystemet vid höga nivåer i recipient. Konsekvensen vid större nederbördshändelser kan vara källaröversvämningar men även ökade bräddvolymen från spillvattennätet.

När pumpstationer får in mycket tillskottsvatten via spillvattenätet är det stor risk att pumparna inte har tillräcklig kapacitet att pumpa vidare spillvattnet och risk för källaröversvämningar uppstår. Denna risk hanteras inte i föreliggande vattentjänstplan utan istället inom kommunens arbete för att minska tillskottsvattenmängder.

VA-anläggningar som ingått i skyfallsanalysen är vattenverk, avloppsreningsverk, tryckstegringsstationer, avloppspumpstationer, reservoarer, dagvattenpumpstationer och dagvattenanläggningar.

4.2.2 Lågpunktskartering

Analysen har genomförts via en lågpunktskartering i programvaran Scalgo LIVE. Scalgo LIVE är ett statistiskt beräkningsverktyg som visar översvämningsutbredning vid en given regnvolym. För att kunna koppla denna regnvolym till en återkomsttid behöver antaganden kring regnets varaktighet och tidsförlopp göras. Med denna programvara kan lågpunkter i terrängen identifieras och man får fram utbredning, volym och djup för respektive lågpunkt samt flödesvägar till och mellan lågpunkterna, se Figur 6. Koppling till återkomsttid för nederbörden finns men däremot finns inte dynamiken som uppstår vid ett skyfall, hur flödet uppträder inom området över tid. Det innebär att det föreligger stor risk att man i analysen missar områden som svämmas över till följd av så kallade uppdämningseffekter, att en viss markyta tillfälligt svämmas över när en stor mängd vatten ska rinna genom en smalare passage. Däremot ger karteringen en första överblick över möjliga problemområden.

Figur 6. Princip för kartering av lågpunkter och rinnvägar. Ledningsnätets kapacitet räknas inte in. Figuren är hämtad från MSB's vägledning för skyfallskartering (MSB, 2017)

SCALGO Live analyserar endast avrinning på markytan.

4.2.3 Definition av återkomsttider och nederbördsmängder för en skyfallshändelse

En viss mängd nederbörd kan komma på mindre än en timme eller utspritt under ett dygn. Om en större mängd faller på kort tid används ibland uttrycket skyfall då det upplevs som häftigt och kraftigt. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. Skyfall är kopplat till begreppet återkomsttid, som beskriver sannolikheten för ett regn med en given intensitet och varaktighet. Föreliggande skyfallsanalys använder en återkomsttid om 100 år, vilket innebär ett regn med sådan intensitet att det kan antas ske på den aktuella platsen en gång var hundra år.

Klimatfaktor är ett värde som används för att beräkna hur klimatförändringar väntas inverka på i detta fall nederbördsmängden. En klimatfaktor på 1,25 har använts i beräkningarna och syftar till att ta höjd för en framtida ökning av intensiteten med 25 % för det regn som har studerats i denna vattentjänstplan.

I programvaran Scalgo LIVE läggs dimensionerande regndjup in som millimeter. Beräkning av regndjupet vid ett 100-årsregn inklusive klimatfaktor har som följd av kommunens förutsättningar utgått ifrån följande parametrar:

Regnets varaktighet: 60 min

Klimatfaktor: 1,25

Återkomsttid: 100 år

Det resulterande regndjupet har beräknats till 68 mm. Det har i modellen inte gjorts något avdrag för den ytavrinning som avleds i ledningsnät. Att anta en återkomsttid på dagvattenledningarna som representerar samtliga områden antas osäkert och kan göra att regndjupen underskattas. Det antas dessutom att de flesta av dagvattenledningarna är något äldre och därmed dimensionerade för regn med återkomsttider på 2 eller 5 eller år vilket inte skulle förbättra ytavrinningen vid en skyfallshändelse väsentligt.

4.2.4 Framtagande av åtgärdsförslag

Identifiering av de delar av den allmänna VA-anläggningen som bedöms kunna påverkas negativt av ett skyfall har gjorts på följande sätt:

- I programvaran Scalgo har ett regn med regndjup med 68 mm studerats. Större rinnvägar samt lågpunkter med djup >20 cm har exporterats till GIS.
- Genom GIS-analys har VA-anläggningar där ett vattendjup >20 cm finns inom en radie om 10 m från anläggningen identifierats.
- I tillägg till de anläggningar som genom analysen ovan identifieras så har även vissa anläggningar där kommunen bedömer att en översvämningrisk kan finnas inkluderats.

- Platsbesök har utförts vid intressanta anläggningar ur ett skyfallsperspektiv.

Identifierade VA-anläggningar samt kringliggande ytor (enligt metodiken ovan) har studerats på en övergripande nivå i syfte att ta fram lämpliga åtgärdsförslag.

4.3 Metod för långsiktiga planeringen av den allmänna VA-försörjningen

En vattentjänstplan ska tydliggöra behovet av och planerade åtgärder för att få en långsiktig hållbar allmän VA-anläggning. Åtgärderna kan t.ex. vara reinvesteringar såsom ombyggnation av befintliga verk och tillhörande anläggningar eller omläggning av VA-ledningar. Även behov av nyinvesteringar av verk och ledningar behöver framgå för att tydliggöra åtgärder för att klara utmaningarna. Den långsiktiga planeringen av den allmänna VA-försörjningen är baserad på nuvarande VA-översikt i VA-planen men är uppdaterad efter dagens förhållanden.

5. VA-utbyggnad

I föreliggande kapitel beskrivs behovet och möjligheterna för en förändrad VA-försörjning i Högsbys kommun.

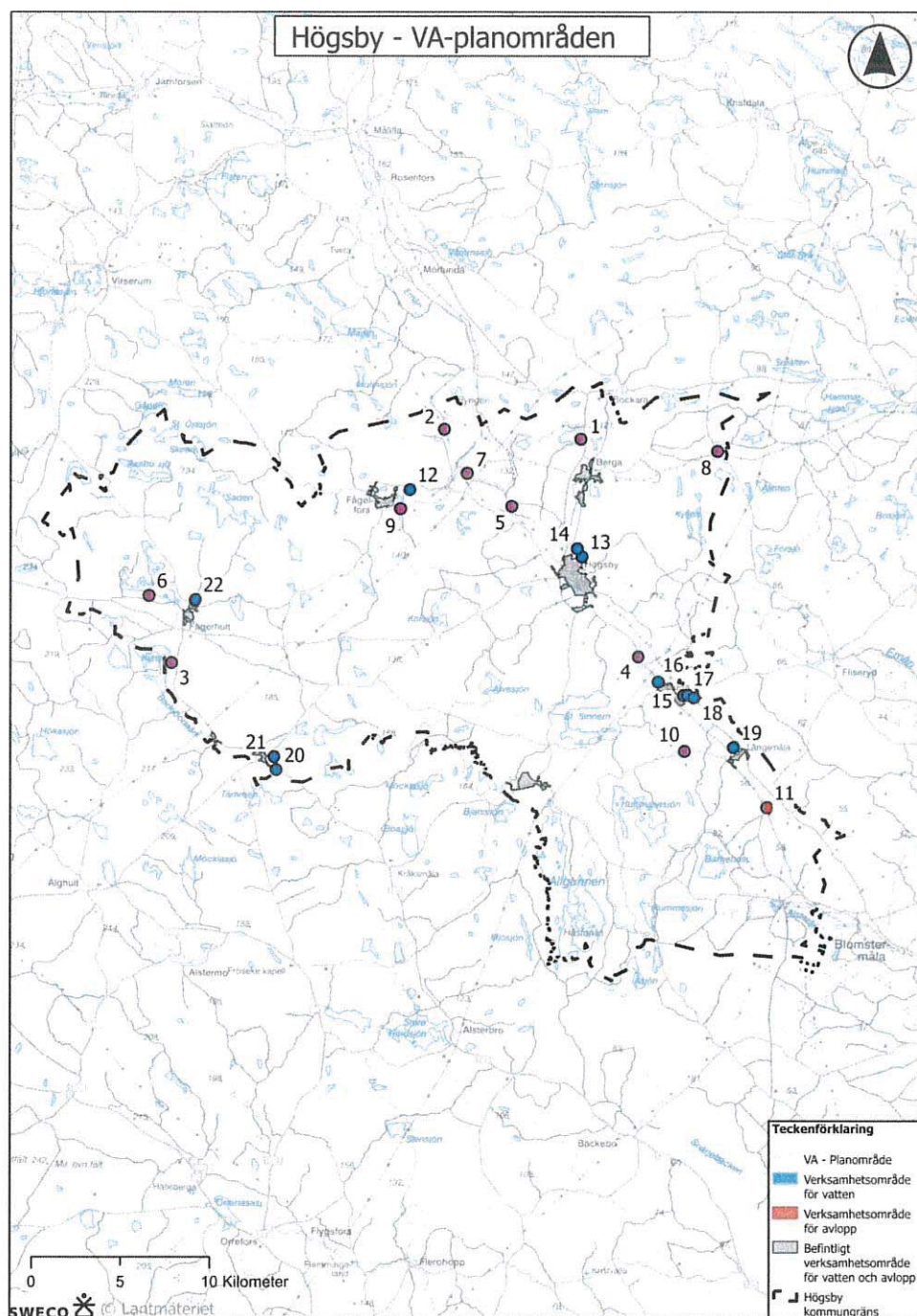
5.1 Behovet av en plan för VA-utbyggnad

Eftersom kommunens samhällsbyggnad går hand i hand med planering av VA-försörjning är det viktigt att skapa sig ett ökat handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella § 6-områden och skapa en långsiktig plan för VA-utbyggnad. Utan en plan för VA-utbyggnad riskerar kommunen att ställas inför förelägganden från länsstyrelsen enligt 51 § LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där avsikten inte är att bygga ut allmänt VA eller där man planerat att göra det vid ett senare tillfälle. Dessa beslut tas då utan planering och politiskt antagen prioritering vad gäller VA-utbyggnad vilket minskar kommunens kontroll över VA-taxans utveckling. En god VA-planering är därför kommunens möjlighet att själv påverka i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen.

I denna del av vattentjänstplanen presenteras en bedömning av områden som i dag inte ingår i verksamhetsområdet för allmän VA-försörjning och som har, eller kan komma att få, ett behov av att lösa försörjningen av dricksvatten, spillvatten eller dagvatten i ett större sammanhang. Analysen omfattar även bostäder som ligger inom verksamhetsområde för enbart den ena vattentjänsten.

5.2 VA-planområden

I Figur 7 nedan redovisas de 11 VA-planområden som identifierats i GIS-analysen som består av minst 20 fastigheter där avståndet mellan byggnaderna är 150 meter eller mindre. Dessa har markerats med en lila prick. Analysen har kompletterats med områden inom verksamhetsområde för enbart vatten eller spillvatten. Områden inom verksamhetsområde för enbart vatten har markerats med en blå prick och områden inom verksamhetsområde för enbart spillvatten med en röd prick. Grå markering redovisar utbredning av befintligt verksamhetsområde.

Figur 7 Identifierade VA-planområden genom GIS-analys baserad på 20 hus eller fler med ett avstånd om 150 meter eller mindre mellan husen.

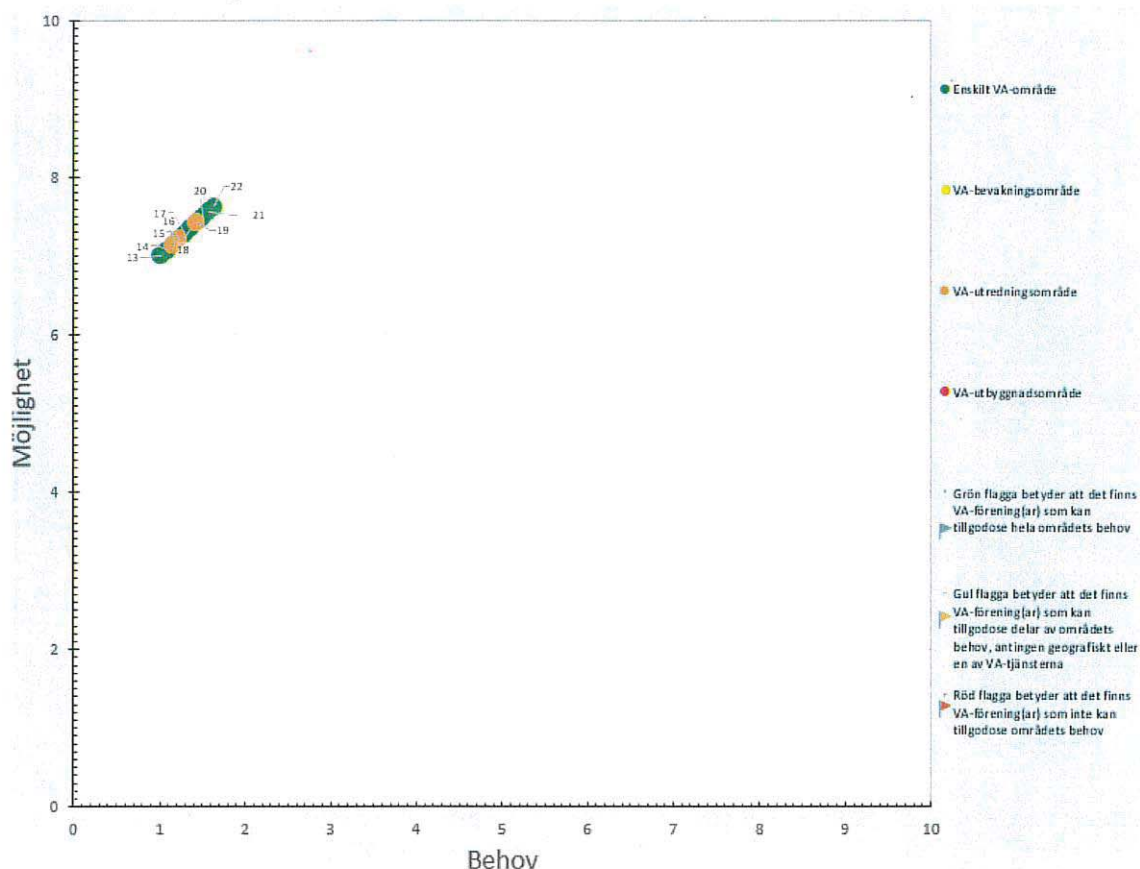
Kriterier som representerar behovet för utbyggnad består av samhälle, hälsa och miljö. Behovet i Högsby har bedömts utifrån en viktning mellan de olika kriterierna där samhälle har ansetts ha en lägre dignitet än de andra kriterierna då bebyggelsestrycket i flertalet VA-planområden är lågt. Kriterierna hälsa och miljö viktas högst då det anses ha högst dignitet i

bedömningen. Viktningen mellan dessa är följande: Samhälle 20%, Hälsa 40% och Miljö 40%. Vidare har fritidsboende ansetts ha en lägre påverkan och behov jämfört med permanentboende och därav har fritidsboende viktats ner till 50% medan permanentboende viktas till 100%.

Kriterierna som representerar möjlighet till utbyggnad består av längd på överföringsledning till befintligt nät, bebyggelsestruktur i området, anläggningstekniska förutsättningar, samordningsvinster samt skyddsvärde. Viktningen mellan dessa är följande: längd på överföringsledning till befintligt nät 30%, anläggningstekniska förutsättningar 30% samt skyddsvärde till 30%. Samordningsvinster och bebyggelsestruktur anses inte vara parametrar som är de mest kostnadsdrivande i Högsby och har därmed viktats till 0% i analysen.

Den information som har legat till grund för klassning av områdena har sammanställts av kommunens arbetsgrupp. Kommunen har inte tillsyn över enskilda dricksvattentäkter vilket innebär att det för flera områden saknas uppgifter om nuvarande vattenkvalitet och vattentillgång. Analysen baserar på kända problem och kompletterats med information från GIS-stöd för enskilda avlopp. För vidare beskrivning se Bilaga 1.

Behovet av och möjligheten till en förändrad VA-försörjning i kommunens VA-planområden sammanfattas i Figur 8-

Figur 10. I figurerna finns områdena markerade med behov på x-axeln och möjligheter på y-axeln. Beroende på bedömningen av områdenas behov och möjligheter har de klassificerats som någon av de fyra områdeskategorierna, enskilt VA-område, bevakningsområde, VA-utredningsområde samt VA-utbyggnadsområde. De områden som bedöms ha ett behov av förändrad VA-försörjning har klassats som VA-utbyggnadsområden.

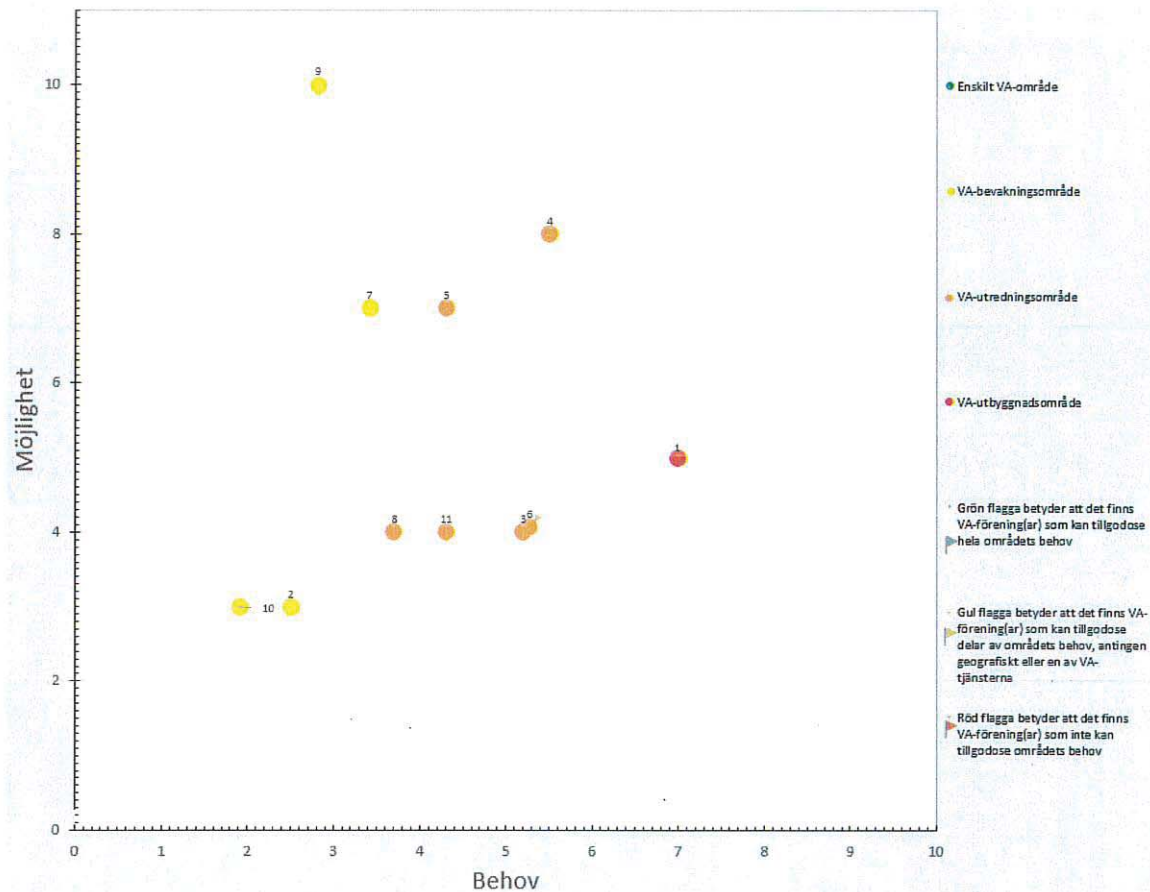
I analysen ingår ett VA-planområde som försörjs med dricksvatten via en gemensamhetsanläggning. Detta område markerats med en flagga i figuren. Hur detta påverkar områdets klassning framgår under kommentar till områdets klassning i tabellerna nedan.

VA-planområdets utbredning behöver inte motsvara eventuellt framtida verksamhetsområdes utbredning. Vilka fastigheter som bör ingå fastställs i efterföljande behovsutredning där mer detaljerad utredning görs och man studerar enskilda fastigheters behov och möjligheter. Behovet av verksamhetsområde för dagvatten är inte inkluderat i analysen. Det rekommenderas att behovet av verksamhetsområde för dagvatten utreds i samband med avgränsningen av utbyggnationen för övrig VA i respektive VA-utbyggnadsområde.

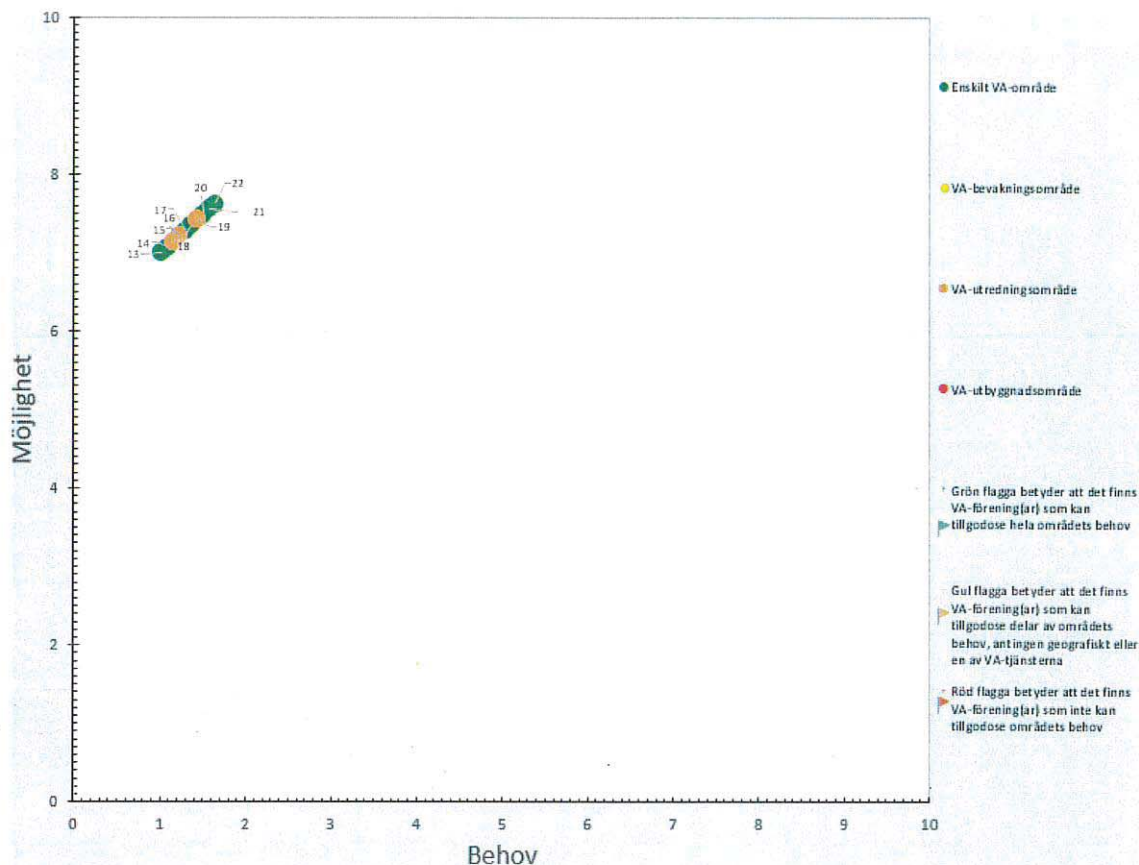
Område nr 12, Åfors omfattas av verksamhetsområde för dricksvatten samt spillvatten och kommer med anledning av det utgå från analysen och inte klassas i enlighet med klassningarna beskrivna ovan.

Resultatsammanställning									
Allmänt				Behov			Möjligheter		
Område nr.	Namn	Områdestyp	Id	Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)		Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)	
1	Gösjön	VA-utbyggnadsområde	4	1	7,0		5	5,0	
2	Tränshult	VA-bevakningsområde	2	10	2,5		10	3,0	
3	Kiatorp	VA-utredningsområde	3	3	5,2		6	4,0	
4	Gillberga	VA-utredningsområde	3	2	5,5		2	8,0	
5	Drageryd	VA-utredningsområde	3	5	4,3		3	7,0	
6	Solång	VA-utredningsområde	3	3	5,3		6	4,1	
7	Blankan	VA-bevakningsområde	2	8	3,4		3	7,0	
8	Bohult	VA-utredningsområde	3	7	3,7		6	4,0	
9	Klobo	VA-bevakningsområde	2	9	2,8		1	10,0	
10	Böta	VA-bevakningsområde	2	11	1,9		10	3,0	
11	Värlebo	VA-utredningsområde	3	5	4,3		6	4,0	
13	Lilla Hanås	Enskilt VA-område	1	2	1,0		1	7,0	
14	Stora hanås	Enskilt VA-område	1	2	1,1		1	7,1	
15	Öster om Ruda	VA-utredningsområde	3	2	1,1		1	7,1	
16	Norr om Ruda	VA-utredningsområde	3	2	1,2		1	7,2	
17	Öster om Ruda	Enskilt VA-område	1	2	1,3		1	7,3	
18	Öster om Ruda	Enskilt VA-område	1	2	1,4		1	7,4	
19	Nordväst om Långemåla	VA-utredningsområde	3	2	1,4		1	7,4	
20	Syd öst om grönskåra	Enskilt VA-område	1	2	1,5		1	7,5	
21	Öster om grönskåra	Enskilt VA-område	1	2	1,6		1	7,6	
22	Norr om fagerhult	Enskilt VA-område	1	2	1,6		1	7,6	

Figur 8 Bedömning av respektive områdes behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning samt klassning av området.

Figur 9 Diagram som redovisar VA-planområdenas behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning samt områdets klassning.

Figur 10 Diagram som redovisar VA-planområdenas behov och möjlighet till förändrad avloppshantering samt områdets klassning. Områdena ligger inom verksamhetsområde för vatten. Område 12 ligger inom verksamhetsområde för vatten och avlopp.

5.2.1 Enskilt VA-område

Enskilt VA-område		
Nr	Namn	Kommentar
13	Lilla Hanåsa	Området omfattar 2 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.

14	Stora Hanåsa	Området omfattar 3 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.
17	Öster om Ruda	Området omfattar 1 bostad varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.
18	Öster om Ruda	Området omfattar 12 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.
20	Sydöst om Grönskåra	Området omfattar 1 bostad varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.
21	Öster om Grönskåra	Området omfattar 3 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg.
22	Norr om Fagerhult	Området omfattar 1 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende, nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp.

		Området bedöms inte ha behov av förändrad avloppshantering då områdets påverkan på recipienten bedöms som låg. Recipient för området är Välen.
--	--	--

5.2.2 VA-bevakningsområden

VA-bevakningsområde		
Nr	Namn	Kommentar
2	Trånshult	Området omfattar 31 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det viss risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en mindre känslig recipient. Nuvarande bebyggelsestryck i området bedöms som lågt. Området bedöms idag inte ha behov av att lösa VA-försörjning i ett större sammanhang. Detta kan dock förändras om belastningen på recipienten ökar, t.ex. genom att bebyggelsen i området förändras eller utökas eller om det inkommer rapporter om kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet.
7	Blankan	Området omfattar 21 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende och är beläget inom ett av kommunens utpekade LIS-områden. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det viss risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en mindre känslig recipient. Nuvarande bebyggelsestryck i området bedöms som lågt. Området bedöms idag inte ha behov av att lösa VA-försörjning i ett större sammanhang. Detta kan dock förändras om belastningen på recipienten ökar, t.ex. genom att bebyggelsen i området förändras eller utökas eller om det inkommer rapporter om kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet.
9	Klobo	Området omfattar 21 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende och är beläget inom ett av kommunens utpekade LIS-områden. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån

		bedömningskriterierna finns det låg risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en mindre känslig recipient. Recipient för området är Klobosjön. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området bedöms idag inte ha behov av att lösa VA-försörjning i ett större sammanhang. Detta kan dock förändras om belastningen på recipienten ökar, t.ex. genom att bebyggelsen i området förändras eller utökas.
10	Böta	Området omfattar 20 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det låg risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en mindre känslig recipient. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området bedöms idag inte ha behov av att lösa VA-försörjning i ett större sammanhang. Detta kan dock förändras om belastningen på recipienten ökar, t.ex. genom att bebyggelsen i området förändras eller utökas.

5.2.3 VA-utredningsområden

VA-utredningsområde		
Nr	Namn	Kommentar
3	Kiatorp	Området omfattar 30 bostäder varav majoriteten antas utgöras av fritidsboenden och är beläget inom ett av kommunens utpekade LIS-områden. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det risk för allvarliga kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en känsligare recipient. Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
4	Gillberga	Området omfattar 29 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms

		som lågt. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det risk för allvarliga kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en känsligare recipient. Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
5	Drageryd	Området omfattar 24 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en känsligare recipient. Recipient för området är Emån. Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
6	Soläng	Området omfattar 23 bostäder varav majoriteten antas utgöras av fritidsboenden och är beläget inom ett av kommunens utpekade LIS-områden. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Det finns en vattenförening i området som tillgodoser områdets behov av dricksvatten via enskild dricksvattentäkt. Avloppshanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Det finns konstaterade kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet i området och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en känsligare recipient. Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
8	Bohult	Området omfattar 21 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Utifrån bedömningskriterierna finns det risk för allvarliga kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning på en mindre känslig recipient.

		Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
11	Värlebo	Området omfattar 26 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för spillvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt dricksvatten. Utifrån bedömningskriterierna finns det risk för kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet och området riskerar att medföra en relativt hög belastning känslig recipient som utgör Natura 2000-område. Området klassas som VA-utredningsområde då det bör utredas om det föreligger kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet samt hur utsläpp av avlopp påverkar recipienten.
15	Öster om Ruda	Området omfattar 2 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Områdets behov av förändrad avloppshantering bör utredas då bostäderna ansluter till verksamhetsområde för avlopp.
16	Norr om Ruda	Området omfattar 3 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Områdets behov av förändrad avloppshantering bör utredas då bostäderna ansluter till verksamhetsområde för avlopp.
19	Nordväst om Långemåla	Området omfattar 14 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Nuvarande bebyggelsetryck i området bedöms som lågt. Området ligger inom verksamhetsområde för dricksvatten och försörjs med denna vattentjänst via den allmänna anläggningen. Bedömningen för området avser endast behov av allmänt avlopp. Områdets behov av förändrad avloppshantering bör utredas då bostäderna ansluter till verksamhetsområde för avlopp.

5.2.4 VA-utbyggnadsområden

VA-utbyggnadsområde		
Nr	Namn	Kommentar
1	Gösjön	Området omfattar 39 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende och är beläget inom ett av kommunens utpekade LIS-områden och det finns ett visst bebyggelsetryck i området. Vatten- och spillvattenhanteringen i området tillgodoses på den enskilda fastigheten. Det finns konstaterade kvalitetsproblem kopplat till dricksvattnet i området. Recipienten för området anse vara känslig och utsläppsgraden från området bedöms som hög. Recipient för området är Gösjön. Områdets storlek samt konstaterade kvalitetsproblem samt påverkan på recipienten medför att området klassas som ett VA-utbyggnadsområde.

5.3 Åtgärder för VA-planområden

Områden med enskilt VA

- Ta fram plan för regelbunden inventering av enskilda anläggningar inom dessa områden
- Hantera inkomna vattenprov
- Hantera eventuella rapporteringar om problem med vattenkvaliteten och vattenkvantiteten.

VA-bevakningsområden

- Ta fram rutin för att regelbundet bevaka förändringar i områdena
- Vid behov revidera klassningen av områden där en förändring sker som påverkar områdets förutsättningar för enskilda anläggningar.

VA-utredningsområden

- Utred oklara faktorer som påverkar områdenas behov av eventuellt förändrad VA-försörjning.
- Klassa om området efter utredning av osäkra parametrar till någon av de andra områdestyperna.
- Utred hur området vid behov kan försörjas med vattentjänsterna.

VA-utbyggnadsområden

- Ta fram tidsplan och prioritering för utbyggnad av den allmänna anläggningen för att tillgodose utpekade områdens behov.
- Utredda vilka fastigheter i området som bör införlivas i verksamhetsområde för vatten och spillvatten.
- Utred behov av verksamhetsområde för dagvatten.
- Utbyggnad till VA-planområdena ska planeras, utredas och projekteras samt byggas för anslutning till den kommunala allmänna VA-anläggningen.
- Ta fram kommunikationsmaterial till VA-utbyggnadsområden och informera berörda.

6. Skyfallsanalys

I föreliggande kapitel beskrivs resultatet från identifierade VA-anläggningar där risk för översvämning finns vid ett skyfall motsvarande ett 100-årsregn med en klimatkfaktor på 1,25. Analysen består av en lågpunktskartering i Scalgo LIVE, samt en GIS-analys. I kapitlet beskrivs översiktligt förslag till åtgärder som kan vidtas för att bibehålla anläggningens funktion vid ett skyfall.

Analysen identifierar åtta stycken allmänna VA-anläggningar där risk för översvämning finns vid skyfall. För fem av dessa bedöms ingen åtgärd vidtas då påverkan bedöms vara liten eller att kommunen redan utfört tillräckliga åtgärder. I lågpunktskarteringen framgår att ytterligare sex anläggningar ligger i närheten av en större rinnväg eller i närheten av vattendjup som överstiger 20 cm. Dialog angående risker och behov av åtgärder har även utförts för dessa anläggningar.

6.1 Generella åtgärder

Funktionen i en VA-anläggning kan oftast upprätthållas så länge styr- och el komponenter inte står under vattenytan. Generella rekommendationer är att för varje anläggning klargöra de lägsta känsliga anläggningsdelarna till exempel styr- och elskåp och tillhörande komponenter som kan drabbas och skapa driftstörningar i anläggningen. Åtgärder som kan vidtas är till exempel täta dörrar, höja el-komponenter, valla in anläggningen (mobila eller stationära vallar) om det är lämpligt och prioriterat. Andra möjliga åtgärder är att anlägga avskärande diken i syfte att lokalt sänka vattennivåerna och leda om vattnet. Kontroll om backventiler till pumpstationer behövs installeras eller kontroll av befintliga backventilers funktion är också bra att utföra. För samtliga anläggningar och åtgärder rekommenderas ytterligare förstudie innan projektering av större åtgärd påbörjas.

Framkomligheten och tillgängligheten för att drifva VA-anläggningarna vid en skyfallshändelse kan vara en utmaning om tillfartsvägar svämvas över. Möjliga åtgärder kan därför även vara att se över tillfartsvägars dikessystem, trummor, invallning eller planera för alternativa tillfartsvägar.

6.2 Avloppspumpstationer

Det är främst avloppspumpstationer som riskerar drabbas av översvämning vid ett skyfall vilket är naturligt eftersom de ofta ligger lågt placerade i terrängen för att spillvatten ska kunna avledas dit via självfallsledning. Utförd lågpunktsanalys visar på att det inom verksamhetsområden finns två avloppspumpstationer där risk för betydande marköversvämning finns vid skyfall, med vattennivåer på markytan enligt Scalgo LIVE om 20 – 40 cm. Dess funktion bedöms inte påverkas vid ett skyfall eftersom de saknar överbyggnad eller har tillräckligt förhöjda el- och styrkomponenter. Det finns två avloppspumpstationer som riskerar att vattennivån blir högre än 40 cm kring dem och åtgärder behöver vidtas för en avloppspumpstation genom att höja styr- och el-komponenter.

6.3 Dagvattenpumpstationer

Det är en dagvattenpumpstation som riskerar att drabbas av översvämningar vid skyfall enligt lågpunktskarteringen. Dagvattenpumpstationen har ingen överbyggnad och el-skåpet är upphöjt. Dess funktion bedöms inte påverkas vid ett skyfall.

6.4 Dricksvattenanläggningar

Det finns fyra råvattenbrunnar som enligt lågpunktskarteringen riskerar att kunna påverkas av kringliggande stående vatten. En av råvattenbrunnarna bedöms inte påverkas eftersom foderröret sitter högt (ca 1 meter ovan mark), samt att den är lokaliserad i en grustäkt där det borde vara god dränering.

En av de identifierade råvattenbrunnarna föreslås vallas in för att minska påverkan av höga vattennivåer från ett mossområde.

Två andra råvattenbrunnar som enligt lågpunktskarteringen riskerar att påverkas vid skyfall (ca 20 cm stående vatten) föreslås att åtgärdas genom tätning av brunnsringar samt anläggande av avskärande diken med syfte att avleda ytvatten åt ett annat håll.

6.5 Ansvar för skyfallsåtgärder

Den allmänna dagvattenanläggningen där VA-huvudmannen enligt LAV ansvarar är till för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. I samband med skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets intensitet och volym. När dagvattensystemet är fullt innebär det i praktiken att avrinningen av regnöverskottet primärt beror av marknivån.

Vem som ansvarar för skyfall är en frågeställning som många kommuner i Sverige står inför att utreda, det finns idag inga nationella bestämmelser kring vem som är ansvarig. Kommunen är enligt Plan- och bygglagen (PBL) ansvarig för att bebyggelse anläggs på mark lämplig för ändamålet, och ska därmed ta hänsyn till översvämningssrisker vid nyplanering. Allt ansvar för översvämningssäkring ligger dock inte på kommunen utan fastighetsägare och verksamhetsutövare har ansvar att skydda sin egendom.

Ett vanligt sätt att betrakta frågan är att ansvaret att skydda kommunen i stort därför både ligger på kommunen och på enskilda fastighetsägare. Kommunen ansvarar för samhällsplanering och ska ta hänsyn till översvämningssrisker. När det byggs nytt ska kommunen se till att det är säkert ur ett klimatperspektiv, det innebär bland annat att se till att marken är lämplig utifrån risker för översvämning, ras, skred och erosion.

Kommunen anses också ofta ansvarig för att värdera och minska risken för klimatrelaterade skador på den redan byggda miljön. Fastighetsägaren ansvarar å sin sida för avledning och översvämningssäkring på sin egen tomt. Kommunen har således ett ansvar tillsammans med fastighetsägarna att skapa säkra vattenvägar vid skyfall. VA-huvudmannen är dock ansvarig att vidta åtgärder för att säkerställa VA-anläggningarnas funktion vid ett skyfall.

7. Långsiktig planering av den allmänna VA-försörjningen

7.1 Dricksvattenförsörjning

I Högsby kommun finns det sex stycken kommunala grundvattentäkter, varav en är reservvattentäkt. Råvattnet processas i fem vattenverk och andelen anslutna till det kommunala dricksvattennätet är 75%. Ledningsnätets totala längd är 141 kilometer och omfattar även två tryckstegringsstationer.

Dricksvattenförbrukningen är ca 377 000 kubikmeter per år. Mängden producerat dricksvatten räcker inte till för att ha en robust distribution till alla abonnenter året om. Sommartid har det uppstått bristsituationer och man har behövt förse södra delen av kommunen med nödvatten. Kommunen undersöker nu möjligheterna att hitta nya vattentäkter samt bygga om, alternativt bygga nytt vattenverk i kommunens södra del. I övrigt finns inga överföringsledningar eller större förändringar planerade i distributionsnätet.

Samtliga dricksvattentäkter har fastställda vattenskyddsområden, men för att förbättra skyddet pågår revidering av samtliga skyddsföreskrifter.

Högsby kommun har en reservvattentäkt med ett tillhörande vattenverk som i dagsläget är avställt. Reservvattentäkten kan inte användas i önskad omfattning idag eftersom vattendomen behöver ses över, vilket är ett pågående arbete.

Reservvattentäkter är en viktig fråga i beredskapsarbetet även om Livsmedelslagstiftningen idag inte innehåller krav på att en producent ska ordna alternativ dricksvattenförsörjning. En statlig utredning "Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster" planeras färdigställas i november 2024 angående krav för att stärka VA-huvudmännens beredskap att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och då ytterst krig. Utredningen kan påverka framtida lagkrav.

Det uppmätta mängden utläckage, det vill säga differensen mellan producerad mängd och debiterad mängd dricksvatten är ca 39 %. Kommunen arbetar aktivt med att minska mängden utläckage vilket beskrivs mer under avsnitt 7.4 Förnyelsetakt.

För alla dricksvattenanläggningar är det gjort en risk- och sårbarhetsanalys enligt den standardiserade metoden HACCP, som innebär en systematisk kartläggning, bedömning och

kontroll av faror i livsmedelsproduktionen. Högsby kommun har en nödvattenplan med väl utarbetade rutiner och övning sker regelbundet. Nödvattenplanen kan bli aktuell att använda vid skyfallshändelser.

7.2 Spillvattenhantering

I Högsby kommun finns det fem kommunala avloppsreningsverk som alla har tillräcklig kapacitet för en överskådlig framtid. Kommunens största reningsverk ligger i Högsby tätort, endast 34% av dess kapacitet utnyttjas idag. Reningsverket är i behov av renovering och ombyggnation. Högsby har ett pågående arbete med att se över el- och styrfunktion på spillvattennätets 21 pumpstationer.

Kommun är inte certifierade enligt Revaq-systemet men slammet uppfyller alla krav för att användas på jordbruksmark. Genom ett nytt avtal med entreprenör återförs slammet idag till jordbruksmark.

Den uppmätta mängden tillskottsvatten är ca 56% och kommunen arbetar aktivt med saneringsarbeten av det 136 kilometer långa spillvattennätet för att minska inläckaget, vilket beskrivs mer under avsnitt 7.4 Förnyelsetakt

7.3 Dagvatten

I Högsby kommun finns det ca 50 km dagvattenledningar och en dagvattenpumpstation. De återfinns främst i Högsby tätort men även fyra andra orter har ett utbyggt dagvattensystem. Det flesta dagvattensystem mynnar ut inom Emåns avrinningsområde. Emån som recipient är beskrivet i kapitel 2.5. Kommunen arbetar nu med en dagvattenplan som ska innehålla strategier och handlingsplaner för hur dagvatten bör hanteras i framtiden. Historiskt har dagvattenhantering i huvudsak fokuserat på att avleda dagvatten via brunnar och ledningar till närmsta recipient. Idag behöver en hållbar dagvattenhantering även innehålla fördröjande och renande åtgärder för att inte belasta nedströms system med för höga flöden och/eller föroreningar, vilket ska tydliggöras i Högsby kommuns dagvattenstrategi.

I Högsby finns det fortfarande en del kombinerande system där dagvatten avleds via avloppsnätet. Delar av nätet har inventerats och åtgärdats och arbetet fortsätter med att separera kombinerade ledningar vilket beskrivs vidare under avsnitt 7.4 Förnyelsetakt

7.4 Förnyelsetakt

Reinvesteringsbehovet är stort för det allmänna ledningssystemet generellt i Sverige och Högsby kommun arbetar aktivt med att öka utbytestakten på dricks-, spill- och dagvattenledningar. Förnyelsetakten är idag strax över 100 år, vilket är lågt jämförelsevis med många andra kommuner och vilket gör att man nu har en kraftigt minskad underhållsskuld.

I takt med att ledningsnätet förnyas så minskar utläckage av dricksvatten och inläckage av ovidkommande vatten till reningsverken. Detta bidrar till öka kapaciteten i den allmänna VA-anläggningen och medför att vissa andra kapacitetshöjande investeringar kan senareläggas.

8. Bedömning av betydande miljöpåverkan

En undersökning gällande betydande miljöpåverkan har genomförts i enlighet med 6 kap. 6 § första stycket 1 miljöbalken. Genomförandet av vattentjänstplanen för Högsbys kommun kan utifrån denna inte antas medföra en betydande miljöpåverkan eftersom planens innehåll inte anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller i bilagan till miljöbedömningsförordningen (jfr 2 § 1-2 p miljöbedömningsförordningen). Planen anger inte heller förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön så att en betydande miljöpåverkan kan antas (jfr 4 § miljöbedömningsförordningen). Vid bedömningen har de kriterier som anges i 5 § miljöbedömningsförordningen beaktats.

Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen för Högsby ger övergripande förutsättningar för att utbyggnad bör ske till två sådana områden under dess genomförandetid. Dessa områden är lokaliserade i nära anslutning till befintligt allmänt verksamhetsområde med tillräcklig kapacitet.

Detaljer kring den strategiska miljöbedömningen framgår i Bilaga 2.

9. Barnkonventionen

Barnkonventionen är FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vattentjänstplanens grundsyfte att ge dagens och framtida generationer en bra och hållbar VA-försörjning ligger i linje med att uppfylla barnkonventionen. En genomförd plan ger också bättre vattenkvalitet i recipienter och kan därmed leda till bättre badvatten och friluftsliv för barn.

Referenser

MSB. (2017). *Vägledning för skyfallskartering*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Regeringen. (01 2023). *Lag om allmänna vattentjänster*. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412

Svenskt vatten, M152, *Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan- komplettering av VA-plan*.

Regeringskansliet. *Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster*. Dir. 2022:127

Bilaga 1 Metod för Högsby kommuns VA-utbyggnadsplan

Bedömningsmodell för beslut om förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

Manual för hantering av modellverktyget

Denna manual är ett hjälpmedel vid hantering av det modellverktyg som används för att bedöma vilket behov det finns av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering och möjlighet för anslutning till allmän VA-försörjning (via överföringsledning) i de områden i kommunen som utgör *VA-planområden*.

Manualen redovisar nedanstående moment. Tillvägagångssätt för avgränsning av VA-planområden eller vilket underlag som behövs för att utföra bedömningarna redovisas inte här.

Bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

Bedömningen görs i fliken Prioriteringsmodell i verktyget

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets "behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering". Detta görs för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Bedömningen omfattar de bebyggelsegrupper som identifierats i GIS-analysen över fastigheter med enskild försörjning. Analysen omfattar bebyggelsegrupper där 20 eller fler hus ligger med max 150 meters avstånd till varandra. Utöver detta har områden som ligger inom verksamhetsområde för enbart den ensa vattentjänsten analyserats.

De faktorer som bygger upp "behovet" för en allmän VA-hantering är bebyggelsestruktur, miljö samt människors hälsa. Ett av rekvisiten i 6 § LAV som reglerar ett kommunalt ansvar för att lösa VA-situationen i ett område är att området har en samlad bebyggelse som medför att VA-situationen behöver lösas i ett större sammanhang.

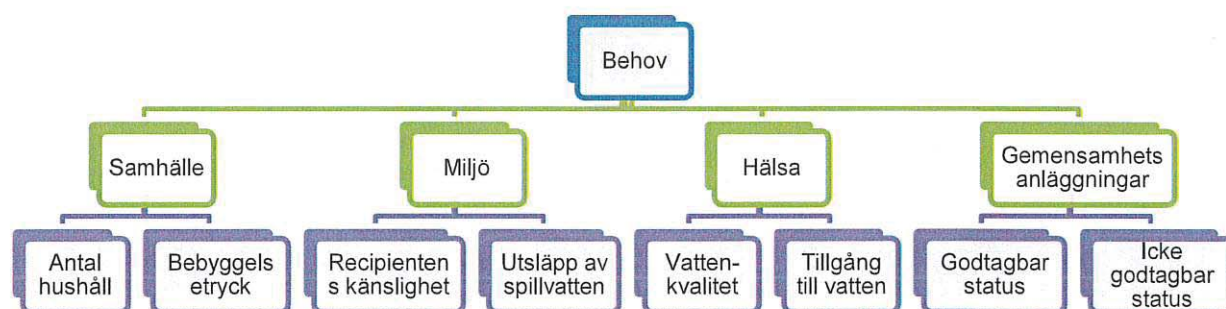
Det finns otydligheter i lagen kring vad som krävs för att bebyggelse ska utgöra ett så kallat större sammanhang. I förarbetena till lagen nämns 20–30 hushåll medan rättspraxis visar att så få som 8 hushåll kan utgöra ett större sammanhang. Hur många fastigheter som behöver vara berörda är framför allt beroende av hur starkt miljö- eller hälsoskyddsbehovet gör sig gällande eller kan förväntas komma att göra det. Enligt praxis behövs det åtminstone en något så när samlad bebyggelse av 20–30 fastigheter som underlag för en allmän VA-anläggning. En utbyggnad av en befintlig eller planerad anläggning kan dock ske för betydligt färre fastigheter. Om bebyggelsen på en fastighet är av större omfattning så kan det minska antal fastigheter som krävs. I praxis har till och med enstaka fastigheter i närheten av ett befintligt verksamhetsområde ansetts planmässigt och i övrigt ha ett så nära samband med bebyggelsen inom verksamhetsområdet att fastigheternas VA-frågor skulle lösas i det större sammanhanget med denna bebyggelse.

Gällande avstånd mellan husen anger rättspraxis i ett fall att 300 meter var för långt för att utgöra del av större sammanhang medan ett annat fall visade att 150–200 m var applicerbart.

I bedömningen av områdets behov av en förändrad VA-situation ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

En annan faktor i detta kriterium är områdets bebyggelsetryck och därmed på sikt förändrad VA-situation. Faktorn för miljö analyseras utifrån områdets nuvarande VA-lösning där utsläpp från avloppsanläggningar har en negativ påverkan samt om det finns risk för påverkan i en känslig recipient i området. I det sista rekvisitet, människors hälsa, bedöms områdets tillgång till dricksvatten med tillräcklig kvalitet och ett möjligt uttag som bedöms kunna tillgodose områdets behov.

I de områden det finns en förening eller gemensam anläggning som svarar för områdets vattenförsörjning och/eller bortledande av spillvatten bedöms den befintliga anläggningens utbredning och status.

1. Samhälle

Samhällsfaktorn är indelad i två kategorier, antalet hushåll och bebyggelsestryck. I förarbetet till lag (2016:412) om allmänna vattentjänster (LAV) har man ansett att ett antal av 20–30 fastigheter kan tänkas utgöra ett antagbart minimum för att bebyggelsen ska anses som samlad. I denna analys har man därav satt detta intervall som en lägsta nivå för att ett område ska utgöra ett VA-planområde.

Antalet hushåll anges i tre storleksklasser enligt nedan:

- +++ Området innefattar >31 hushåll
- ++ Området innefattar 25–30 hushåll
- + Området innefattar 20–24 hushåll

Parametern *omvandlingstryck/bebyggelsestryck* anges i tre storleksklasser enligt nedan:

- +++ Området har högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck och omfattas av politiskt beslut, t.ex. fördjupad översiktsplan eller detaljplan.
- ++ Området har ett högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck men omfattas ej av politiskt beslut. Privata aktörer, fastighetsägare själva vill avstycka.
- + Området har ej högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck och omfattas ej av politiskt beslut. Orört eller endast enstaka förändring senaste 10 åren samt i överskådlig framtid.

2. Miljö (avloppssituationen)

Miljöfaktorn är indelad i två parametrar, utsläpp och recipient. Bedömningen görs delvis med hjälp av *GIS-stödet för enskilda avlopp* (Länsstyrelsen, 2023).

Parametern *utsläpp* tar hänsyn till den förorenande verksamheten/källan som här utgörs av avloppsanläggningar.

- +++ I området finns till stor del avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har inte de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.
- ++ I området finns en mindre andel avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har delvis de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.
- + I området finns ett mycket begränsat antal avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

Parametern recipient tar hänsyn till närheten till känslig recipient i tre nivåer baserat på GIS-stödet för enskilda avlopp (Länsstyrelsen, 2023).

- +++ Området klassas som rött eller orange i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp. Det räcker att en av parametrarna är röda/orangea för att området ska få +++.
- ++ Området klassas om gult inom någon av parametrarna i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp.

De parametrar som ingår är:

- Inom vattenskyddsområde. (HS111 samt HS121)
 - Närhet till badplats. (HS122)
 - Fosforbelastning från små avlopp. (P11 samt P111)
 - Påverkan på specifikt vatten. (P12)
 - Påverkan på recipient belägen inom miljöbalkens skyddade områden: Nationalparker, naturreservat, biotopskydd samt Natura 2000-områden relaterade till vatten. (P121)
 - Risk för lokal påverkan på vatten inom skyddat område till följd av sammanhängande bebyggelse. (P122)
- + Området ligger utanför ovan angivna områden eller klassas som liten risk i bedömningarna i GIS-stödet (grönt eller ljusgrönt).

3. Hälsa (dricksvattensituationen)

Hälsofaktorn är indelad i två parametrar, kvantitet och kvalitet.

Hälsofaktorn kvantitet tar hänsyn till huruvida tillgången på dricksvatten är tillräcklig eller inte. Bedömningen görs med hjälp av SGU:s kartdatabas över vattentillgång i mindre magasin.

- +++ I området finns otillräcklig kapacitet.
- ++ I området finns tidvis otillräcklig kapacitet eller begränsad mängd dricksvatten.
- + I området finns tillräcklig kapacitet.

Hälsofaktorn kvalitet beaktar de eventuella problem som kan vara förknippad med vattenkvaliteten. Bedömningen baseras delvis på platsens fysiska förhållanden så som ogynnsamma jordartsförhållanden, mindre tomter och lutning vilket skulle kunna bidra till en ökad risk för kontaminering av enskilda vattenbrunnar. Bedömningen görs med hjälp av *GIS-stödet för enskilda avlopp* och fokuserar på hälsorisken för enskilda avlopp i närheten av dricksvattenbrunnar med avseende på bakterier och kväve (nitrat).

- +++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i små delar av området eller mindre kvalitetsproblem i stora delar av området.
- ++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i enstaka fall och mindre kvalitetsproblem i små delar av området.
- + Mindre allvarliga problem eller inga problem finns i området.

4. Befintliga vatten- och/eller avloppsföreningar

I Lag (2022:1249) om ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster tillkom ett nytt stycke i 6 § som anger att kommunen ska ta särskild hänsyn till möjligheten att uppnå syftet med bestämmelsen, det vill säga att tillgodose skyddet för människors hälsa eller miljön, genom enskilda va-anläggningar. Bedömningen i den här analysen tar sikte på gemensamma anläggningars kapacitet och status till skillnad från enskilda anläggningar som fångas upp i punkt 2 och 3 ovan.

Parametrarna *Status förening avlopp* och *Status förening vatten* bedöms var och ett enligt nedanstående kriterier.

- 3 Hela områdets behov avseende dricksvatten/avlopp försörjs på ett tillfredsställande sätt med hjälp av VA-förening(ar) idag.
- 2 Områdets behov avseende dricksvatten/avlopp försörjs delvis på ett tillfredsställande sätt med hjälp av VA-förening(ar) idag.
- 1 Det finns idag VA-förening(ar) i området, men dessa är inte tillräckliga för att tillgodose områdets behov avseende dricksvatten/avlopp.
- 0 Ingen förening för vatten och/eller avlopp finns i området idag.

Bedömning av möjlighet för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen

Bedömningen görs i fliken Prioriteringsmodell i verktyget

De faktorer som bygger upp "möjligheten" för ett område att anslutas till allmänt VA grundas på de huvudsakliga aspekter som i slutändan gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen.

Om området är beläget i närheten av den allmänna anläggningen är av betydelse för bedömningen, så väl som avståndet mellan fastigheterna då det påverkar hur långt ifrån varandra förbindelsepunkten måste anläggas vilket påverkar kostnadstäckningen.

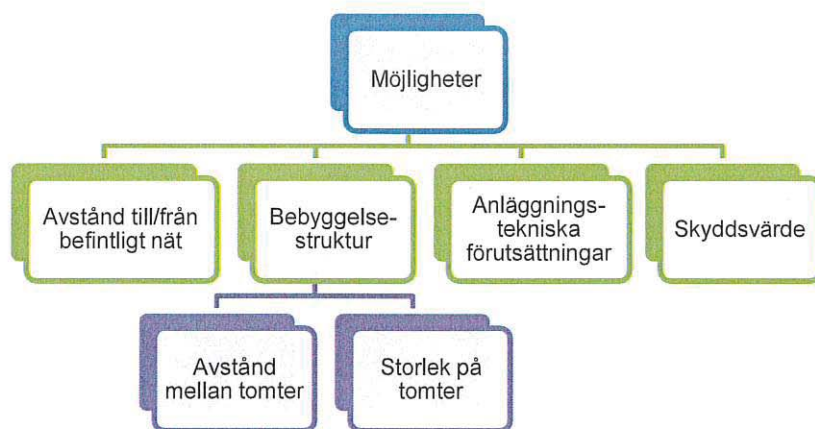
Möjligheten till utbyggnad påverkas även av områdets fysiska förutsättningar som jordartsförhållanden och höjdförhållanden då detta påverkar den allmänna anläggningens utformning om exempelvis behov av pumpning i området uppstår. Detta påverkar inte bara kostnad för utbyggnad utan även framtida drift- och underhållskostnader.

Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden eller det administrativa förarbetet ökar. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god och var är möjligheterna mindre goda.

Den bild som skapas av möjlighetsbedömningen kan användas som en grund för kostnadsberäkning. I det skede där kostnaden beräknas beaktas också sådana aspekter som har att göra med hur fördelning av kostnad ska gå till och hur investeringar ska göras över tid. Detta beaktas inte vid bedömning av respektive områdes "inneboende" möjlighet för VA-utbyggnad.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. Förhoppningen är att det i resonemanget ska vara lätt för alla berörda att se bakgrunden till varför det är mer eller mindre dyrt att bygga ut VA och hur behovet inom olika områden skiljer sig åt.

1. Avstånd till/från befintligt nät

Denna faktor är avsedd att visa längden på nya, nödvändiga överföringsledningar till respektive område från närmsta möjliga anslutningspunkt i det befintliga ledningsnätet, varifrån dimension av spill- och dricksvattenledning är tillräcklig för områdets behov. Kriterier för bedömning av *Avstånd till/från befintligt nät* visas nedan.

- +++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mindre än 500 m
- ++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mellan 0,5 – 1,5 km
- + Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är större än 1,5 km

2. Anläggningstekniska förutsättningar

Jordartsförhållandena och förekomst av ytligt berg inom ett område påverkar kostnad för markarbeten. Kostnaden påverkas också av hur stabil marken är, dvs de geotekniska förutsättningar som finns, vilket styrs av jordarter, berg, lutningsförhållanden och höjdvariationer. Även höjdvariationerna inom området påverkar kostnaden för VA-utbyggnad. Kriterier för bedömning av *Anläggningstekniska förutsättningar* visas nedan.

- +++ Området bedöms ha goda geotekniska förutsättningar med gynnsamma jordartsförhållanden och/eller avloppsvatten bedöms kunna avledas till befintligt VA med självfall.
- ++ Området bedöms delvis ha goda geotekniska förutsättningar, delvis svåra geotekniska förutsättningar *och/eller* avloppsvatten kan delvis ledas till befintligt VA med självfall.
- + Området bedöms ha svåra geotekniska förutsättningar med ogynnsamma jordartsförhållanden eller berg i dagen och/eller avloppsvatten bedöms behöva pumpas till befintligt VA.

3. Skyddsvärde

De skyddsvärden som finns i kommunen kan påverka hur möjlig VA-anslutningen är till olika områden. Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden ökar. I områden som innehar höga skyddsvärden kan det krävas mer omfattande administrativt förarbete innan VA-utbyggnad kan ske. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

Kriterier för bedömning av *Skyddsvärde* visas nedan.

- +++ Det finns inga skyddsvärden som påverkar önskad VA-utbyggnad.
- ++ Det finns skyddsvärden inom området att VA-utbyggnaden behöver ta en viss omväg.
- + Det finns skyddsvärden inom området att VA-utbyggnaden behöver ta en betydande omväg.

HÖGSBY
K O M M U N

Bilaga 2

Miljöbedömning Vattentjänstplan för Högsby

Inledning

Parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen behöver behovet av en strategisk miljöbedömning undersökas i enlighet med 6 kap miljöbalken (MB) och miljöbedömningsförordningen (2017:966). I detta dokument redovisas processen, relevanta lagtexter och resultatet av arbetet. Slutsatsen är att planen inte medför betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därmed inte behöver genomföras.

Sammanfattning av vattentjänstplanen

Högsbys vattentjänstplan innehåller i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) 6b och c§:

- VA-planområden kategoriserade som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde,
- VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde
- Kartläggning av påverkan och framtagande av åtgärdsförslag för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall
- Långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen
- Undersökning om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

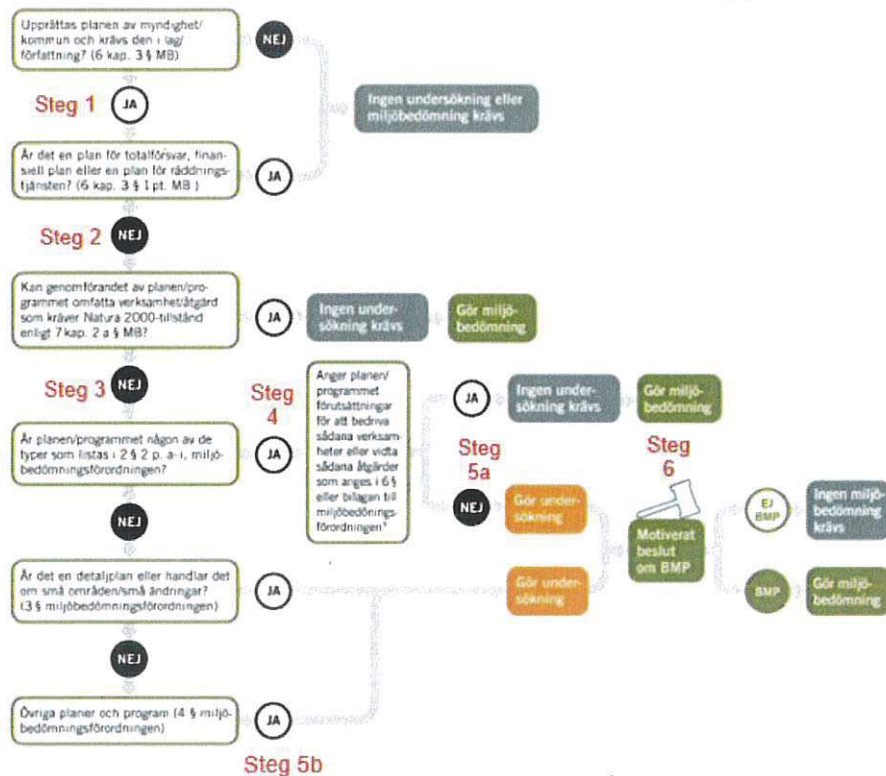
Åtgärderna i vattentjänstplanen anger vad som behöver göras men fastslår inte hur, det vill säga den anger inga tekniska lösningar eller eventuella markanspråk. Det utreds vidare i respektive projekt.

Processbeskrivning

Figur 1 nedan är hämtad från Naturvårdsverkets handledning för strategisk miljöbedömning av planer och program¹. Strategisk miljöbedömning är processen att identifiera, beskriva och bedöma miljöeffekter vid arbete med och beslut om planer och program. I undersökningsprocessen identifieras det om genomförandet av vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan och därmed också om en miljökonsekvensbeskrivning (strategisk miljöbedömning) behöver upprättas. Den röda numreringen i figuren representerar de bedömningar som gjorts och redovisas nedan i respektive steg.

¹ [Strategisk miljöbedömning – miljöbedömning för planer och program \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/om-naturvardsverket/om-oss/strategisk-miljo-bedomning-av-planer-och-program)

STRATEGISK MILJÖBEDÖMNING – behöver en undersökning göras?

Figur 1. Figur hämtat från Naturvårdsverkets handledning för strategisk miljöbedömning för planer och program.

Behov av strategisk miljöbedömning

Rubrikerna i detta stycke hänvisar till numreringarna i Figur 1.

Steg 1 och steg 2 – Krav på miljöbedömningar för planer

Första och andra steget enligt handledningen innebär att ta reda på om vattentjänstplanen omfattas av lagkravet på när en strategisk bedömning ska utföras enligt 6 kap. 3 § Miljöbalken.

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och
2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Slutsats steg 1: JA, vattentjänstplanen faller under sådana planer som anges i 3 § för vilka en strategisk miljöbedömning ska göras om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vattentjänstplanen är reglerad i lagen om allmänna vattentjänster (LAV) och tas fram av kommunen.

Slutsats steg 2: NEJ, vattentjänstplanen omfattas inte av undantagen som anges i 3 §, dvs det är inte en plan för totalförsvaret, en finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten.

Steg 3 – Natura 2000

I tredje steget bedöms om planen kan antas omfatta en åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § i miljöbalken (Natura 2000). Om så är fallet ska den alltid antas medföra betydande miljöpåverkan.

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller

Slutsats steg 3: NEJ, vattentjänstplanen omfattar inte åtgärder som påverkar på något Natura 2000-område eller annat område som anges i 2§.

Steg 4 och 5 – Bedömning av typ av plan och angivna förutsättningar

I Steg 4 avgörs om vattentjänstplanen omfattar den typ av plan som listas i 2§ punkt 2 i Miljöbedömningsförordningen och i steg 5 görs bedömning över om vattentjänstplanen anger förutsättningar för att bedriva verksamheter eller åtgärder som anges i 6§ eller bilagan till miljöbedömningsförordningen.

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
 - a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
 - b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
 - c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
 - d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
 - e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
 - f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
 - g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
 - h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
 - i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning. Förordning (2020:694).

Slutsats steg 4: JA, vattentjänstplanen faller under de planer som tas upp under "i)" p.2. plan för fysisk planering, vattenförvaltning eller markanvändning.

I 6 § miljöbedömningsförordningen (MBF) listas verksamheter som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. T.ex. listas verksamheter som är tillståndspliktiga enligt 28 kap. 1 eller 2 §§ miljöprövningsförordningen:

- större avloppsreningsverk som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar minst 2 000 personekvivalenter
- en avloppsreningsanläggning med en anslutning av 2 000 personer eller fler
- vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av de berörda områdena
- muddring i ett miljöriskområde

Vidare omfattas vissa sådana mer omfattande verksamheter som omfattas av krav på regeringens tillåtlighetsprövning. Av dessa är följande potentiellt aktuella (17 kap. 4 a § miljöbalken):

- 13. vattenregleringar varigenom ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan ska utnyttjas,
- 14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten eller utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen,
- 15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,
- 16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om verksamheten avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,

Nedan listas också de infrastrukturprojekt som anges i bilagan till miljöbedömningsförordningen:

10. Infrastrukturprojekt som avser
- a) anläggning av industriområden,
 - b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,
 - c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,
 - d) anläggning av flygfält,
 - e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,
 - f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,
 - g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,
 - h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,
 - i) byggande av rörledningar för gas eller olja,
 - j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,
 - k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pirer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),
 - l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller
 - m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.

Slutsats steg 5a: NEJ, planen anger inte förutsättningar för sådan verksamhet som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen.

Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen för Högsby ger övergripande förutsättningar för att utbyggnad bör ske till två sådana områden under dess genomförandetid. Dessa områden är lokaliserade i nära anslutning till befintligt allmänt verksamhetsområde med tillräcklig kapacitet.

Även om en Vattentjänstplan inte anses vara en sådan plan som omfattas av 2 § 2 p. MBF kan en sådan plan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt förutsättningarna som regleras i 4 § MBF.

4 § Planer och program som krävs i lag eller annan författning och som upprättas av en myndighet eller kommun samt ändringar i sådana planer och program ska, om de inte omfattas av 2 §, antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om

1. planerna, programmen eller ändringarna anger förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön, och
2. en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken visar att en sådan miljöpåverkan kan antas.

Slutsats steg 5b: JA, Eftersom planen krävs i lag, upprättas av en kommun samt anger förutsättningar för verksamheter/åtgärder som skulle kunna påverka miljön ska en bedömning göras enligt 4 § p 2 genomföras, vilket görs i steg 6 nedan.

Steg 6 – Undersökning om betydande miljöpåverkan kan antas

För att utreda om planen antas medföra betydande miljöpåverkan görs en undersökning i enlighet med miljöbalken 6 kap 6 §.

6 § Undersökningen ska innebära att myndigheten eller kommunen

1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådana omständigheter som avses i första stycket 1. *Lag (2017:955).*

Om undersökningen visar att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver en miljökonsekvensbeskrivning (strategisk miljöbedömning) tas fram och antas parallellt med planen. Undersökningen ska generera ett beslutsunderlag och bidrar samtidigt till kunskap som kan vara användbar i det fortsatta arbetet med planen samt med den strategiska miljöbedömningen i de fall en sådan ska göras. En viktig del av undersökningen är att ta reda på hur olika typer av miljöeffekter samspelar med varandra för att få en tydligare uppfattning om eventuell betydande miljöpåverkan.

Om undersökningen visar att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver ingen strategisk miljöbedömning tas fram.

Undersökningen har utgått ifrån 5 § miljöbedömningsförordningen där det tydliggörs vad undersökningen skall utgå ifrån vid bedömning av om planen eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan.

Att undersöka om genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

5 § Vid en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
 - a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
 - b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
 - c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
 - d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

En checklista har upprättats och använts som hjälp i arbetet med bedömningen för att tydliggöra vilka aspekter som särskilt har bedömts i undersökningen. Checklistan består av **Tabell 1** och **Tabell 2** nedan.

Tabell 1. Vid "ja" på följande 3 frågor innebär planen alltid en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning krävs

	Ja	Nej
Påverkar planen ett Natura 2000-område så att tillstånd krävs enligt MB 7 kap 28a §?		x
Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?		x
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Ställningstagande utifrån checklistan nedan)		x

Tabell 2. Checklista och redogörelse över vilka aspekter som särskilt har bedömts i undersökningen

Övergripande bedömnings-områden	Negativ påverkan	Ingen/ Neutral påverkan	Positiv påverkan	Kommentar
			x	Vattentjänstplanen ska bidra till att säkerställa kommunens vattentjänster, vilket bidrar till måluppfyllelse av: Mål 6, "rent vatten och sanitet för alla" Mål 11 "hållbara städer och samhällen" Mål 13 "Bekämpa klimatförändringarna" Mål 14 "Hav och marina resurser" Mål 15 "Ekosystem och biologisk mångfald"
			x	Vattentjänstplanen kan bidra till vissa förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna genom minskad påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter. Planen ger också förutsättningar för en mer robust och klimatanpassad VA-försörjning i och med risk- och

				åtgärdsanalys kring skyfallspåverkan. Vattentjänstplanen kan bidra till måluppfyllelse av: Ingen övergödning Grundvatten av god kvalitet
				Samma bedömning som för de nationella miljömålen
			x	Ingen direkt påverkan i nuläget, men bebyggelseutveckling som kan påverka behovet av vattentjänster behöver bevakas i det fortsatta arbetet.
		x		Ingen påtaglig påverkan på några riksintressen eller andra skyddade områden.
		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen.
		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen.
		x		Eventuell liten positiv påverkan på sociala värden genom att säkra vattentjänsterna som utgör en viktig grund för ett hållbart och robust samhälle. Påverkan bedöms dock vara liten och sekundär och kan därför anses vara försumbar.
		x		Ingen direkt påverkan men åtgärder till följd av planen kan skydda tekniska installationer (som har materiella värden) i den allmänna VA-anläggningen. Så påverkan bedöms vara neutral.

			x	Riskerna bedöms minska något genom att säkerställa vattentjänsterna med åtgärder för att minimera påverkan på VA-anläggningarna vid skyfall.
		x		Ingen direkt påverkan. Men, beroende på hur åtgärder genomförs/utformas, kan olika ekosystemtjänster bevaras, utvecklas eller försämrats.
			x	Vattentjänstplanen bidrar till förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten genom åtgärder för att minska påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter.
		x		Ingen påverkan.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att vattentjänstplanen inte antas medföra en betydande miljöpåverkan eftersom planens innehåll inte anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller i bilagan till miljöbedömningsförordningen (jfr 2 § 1-2 p miljöbedömningsförordningen). Planen anger inte heller förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön så att en betydande miljöpåverkan kan antas (jfr 4 § miljöbedömningsförordningen). Vid bedömningen har de kriterier som anges i 5 § miljöbedömningsförordningen beaktats.

Kommunens övergripande ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i huvudhandlingen med denna bilaga som komplement och underlag till bedömningen.

Beslut om betydande miljöpåverkan

Efter genomförd undersökning ska kommunen besluta om genomförandet av vattentjänstplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte enligt 6 kap. 7 § i miljöbalken. Det ska framgå i beslutet vilka omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslut i frågan om miljöpåverkan

7 § Myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. *Lag (2017:955).*

8 § Beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan får inte överklagas särskilt. *Lag (2017:955).*

För vattentjänstplanen fattas beslut som följer kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan av kommunstyrelsen i samband med samrådet av vattentjänstplanen.

Slutgiltigt beslut gällande att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan fattas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av planen, då detta ställningstagande kommer ligga som en bilaga till planen vid antagande.

Bilaga 3 Tidplan

Sammanställning åtgärder

Nedan sammanfattas åtgärder uppdelade på de olika delområdena vars behov nämns i vattentjänstplanen.

VA-utbyggnad

Följande punktlister är åtgärder som Högsby kommun behöver göra i respektive område, beroende på hur området klassas.

Områden med enskilt VA

- Ta fram plan för regelbunden inventering av enskilda anläggningar.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt.
- Ansvar: Miljö- och byggkontoret

- Hantera inkomna vattenprov

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Löpande.
- Ansvar: Fastighetsägarna

- Hantera eventuella rapporteringar om problem med vattenkvaliteten eller kvantiteten.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt.
- Ansvar: Miljö- och byggkontoret

VA-bevakningsområden

- Ta fram rutin för att regelbundet bevaka förändringar i områdena.

- Status: Saknas.
- Genomförande: Inom 4 år.
- Ansvar: Miljö- och byggkontoret samt VA huvudman

- Vid behov revidera klassningen av områden där en förändring sker som påverkar områdets förutsättningar för enskilda anläggningar.

- Status: Ej påbörjat.
- Genomförande: Kontinuerligt i samband med revidering av Vattentjänstplanen.
- Ansvar: Miljö- och byggkontoret och VA huvudman

VA-utredningsområden

- Utred oklara faktorer som påverkar områdenas behov av eventuellt förändrad VA-försörjning.

- Status: Ej påbörjat
- Genomförande: Inom 4 år.
- Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret är remissinstans.

- Klassa om området efter utredning av osäkra parametrar till någon av de andra områdestyperna.

- Status: Ej påbörjat.
- Genomförande: I samband med revidering av Vattentjänstplanen.
- Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret är remissinstans.

- Utred hur området vid behov kan försörjas med vattentjänsterna.

- Status: Ej påbörjat.
- Genomförande: Kontinuerligt i samband med revidering av Vattentjänstplanen.
- Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret

VA-utbyggnadsområden

- Ta fram tidsplan och prioritering för utbyggnad av den allmänna anläggningen för att tillgodose utpekade områdens behov

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Pågår.
- Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret

- Utredda vilka fastigheter i området som bör införlivas i verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

- Status: Pågår
- Genomförande: Pågår
- Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret

- Utred behov av verksamhetsområde för dagvatten.
 - Status: Arbete pågår.
 - Genomförande: Pågår.
 - Ansvar: VA huvudman

- Utbyggnad till VA-planområdena ska planeras, utredas och projekteras samt byggas för anslutning till den kommunala allmänna VA-anläggningen,
 - Status: Arbete pågår.
 - Genomförande: 12 år
 - Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret

- Ta fram kommunikationsmaterial till VA-utbyggnadsområden och informera berörda.
 - Status: Ej påbörjat.
 - Genomförande: I samband med utbyggnad.
 - Ansvar: VA huvudman, Miljö- och byggkontoret

Skyfallspåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar

Kommande övergripande åtgärder för att säkra de allmänna VA-anläggningarna i kommunen.

Vidare arbete med de identifierade anläggningarna där risk vid skyfall

förekommer, behövs för att fastställa vilken typ av åtgärd som krävs för varje enskild anläggning baserat på de lokala förutsättningarna.

- Identifierade VA-anläggningar som är i risk för skador vid översvämning, från högst till lägst riskklass.

- Status: Klart
- Genomförande: Klart
- Ansvar: VA huvudman

- Plan för genomförande av eventuella åtgärder.

- Status: Saknas.
- Genomförande: Senast 2030.
- Ansvar: VA huvudman

Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Pågående eller kommande övergripande åtgärder för att uppnå en mer hållbar VA-försörjning i kommunen:

Generellt

- Dialog om uppföljning av vattentjänstplan i kombination med uppföljning av VA-plan.
 - Status: Ej påbörjad
 - Genomförs: Årligen
 - Ansvar: VA huvudmannen

Dricksvatten

• Säkerställa tillräcklig råvattentillgång till vattentäkterna i Högsby under såväl normal- som torrår, antingen genom kompletterande ytvattenresurser och eventuell vattenrening eller genom utredning som visar att tillräckliga tillgångar finns för ett utökat uttag av råvatten.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerlig bevakning.
- Ansvar: VA huvudman

• Säkerställa tillstånd (vattendomar) för samtliga allmänna vattentäkter.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Senast 2030.
- Ansvar: VA huvudman

• Aktualisering av vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Se preliminär tidplan i Tabell 1.
- Ansvar: VA huvudman.

Tabell 1. Preliminär tidplan för aktualisering av vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter

Namn	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Förklaring
Fågelfors												Planering
Långemåla												Genomförande
Ruda												
Grönskåra												
Björkshult												
Högsby (Staby)												
Fagerhult (Soläng)												

- Säkerställa reservvattenförsörjning i kommunen.
 - Status: Pågående
 - Genomförande: Kontinuerligt
 - Ansvar: VA huvudman.

- Framtagande av nödvattenplan.
 - Status: Påbörjad
 - Genomförande: 2024–2025
 - Ansvar: VA huvudman.

- Påverkansarbete för att minimera vattenanvändningen i såväl industri som hushåll och verksamheter.
 - Status: Arbete pågår.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VA huvudman.

Spillvatten

- Säkerställa vilka strategiskt viktiga åtgärder som krävs för en god spillvattenrening i samtliga allmänna reningsanläggningar.
 - Status: Arbete pågår.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VA huvudman.

- Minska mängden tillskottsvatten i spillvattenledningar, framför allt i det kombinerade ledningssystemet.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt.
- Ansvar: VA huvudman.

Dagvatten

- Anlägga fördröjningsåtgärder för dagvatten där kapacitetsproblem har noterats.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt.
- Ansvar: VA huvudman.

- Kontroll av ledningskapacitet och vid behov uppdimensionering av ledningar.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt
- Ansvar: VA huvudman.

Förnyelse av ledningsnät

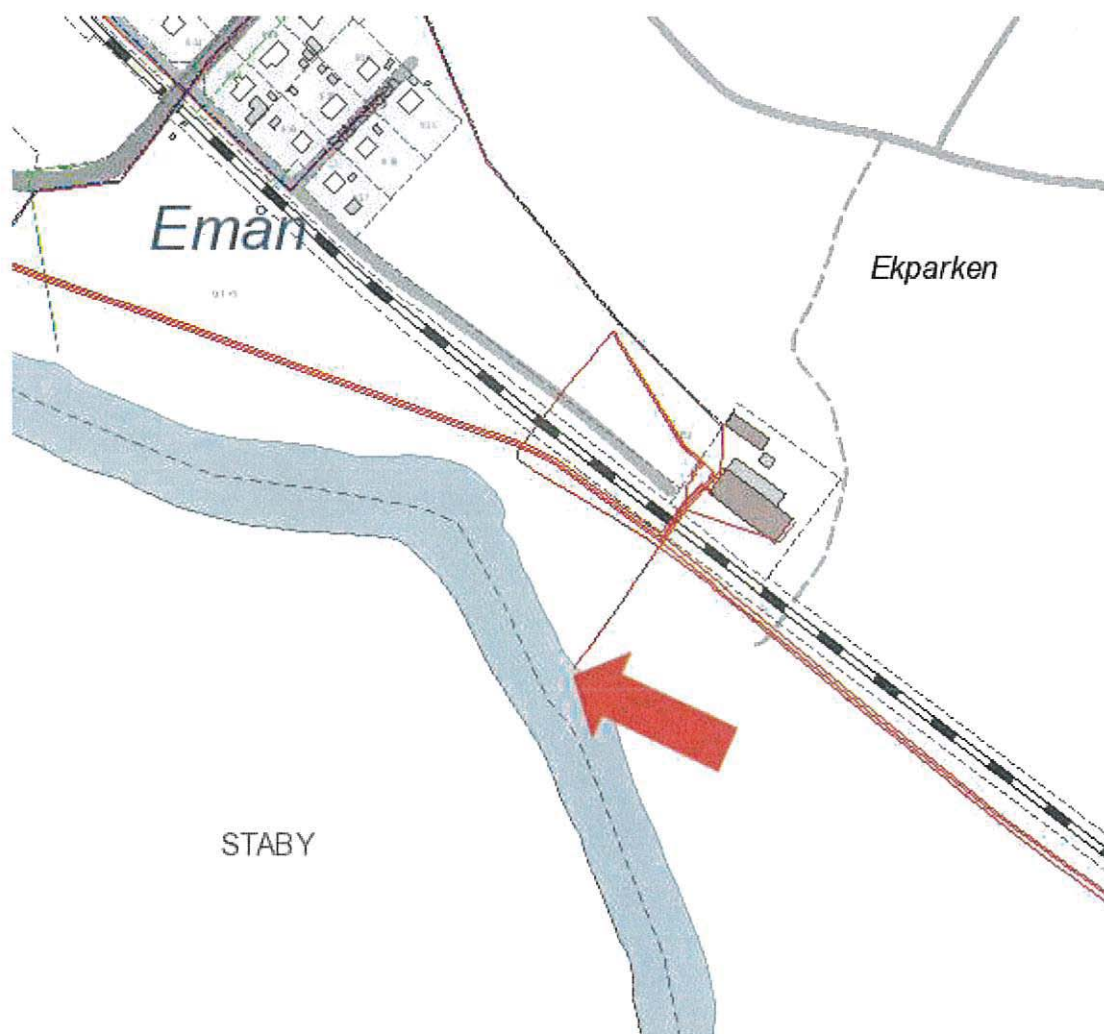
- Fortsatt arbete med reinvesteringar i ledningsnät och VA-anläggningar med fokus på förnyelse.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: Kontinuerligt.
- Ansvar: VA huvudman.

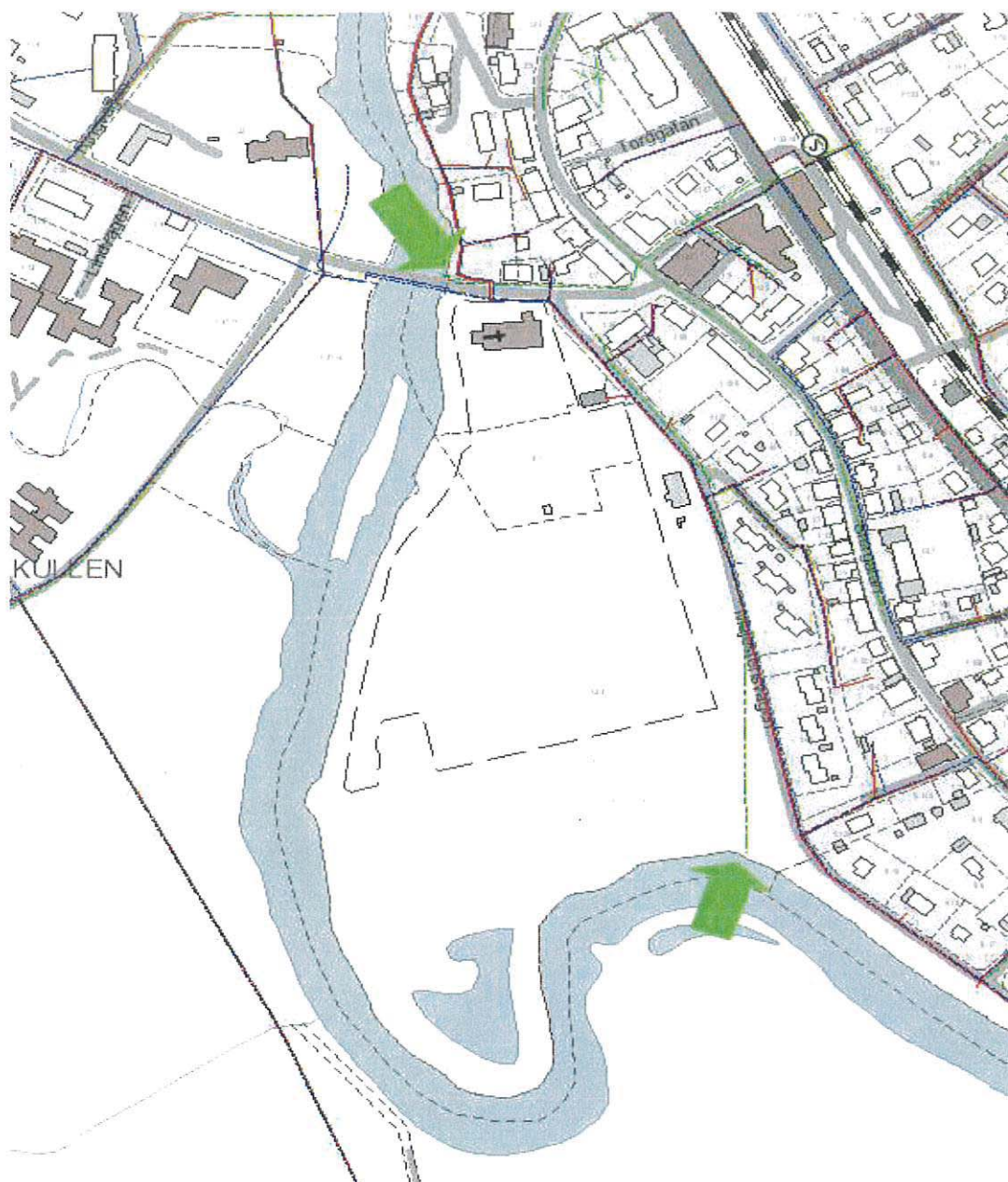

HÖGSBY
KOMMUN

Bilaga 4 Största utsläppspunkterna

Högsby reningsverk, spillvatten

Dagvattenutsläpp

Dagvatten

Spillvatten

Bilaga 5

Vattentjänstplan Samrådsredogörelse

Samrådsförfarande

Samrådet har pågått mellan 2024-01-29 och 2024-02-29. Samrådsunderlaget har funnits tillgängligt på kommunens hemsida och som blädderexemplar i Kontaktcenter i kommunhuset. Annonsering i lokaltidning har gjorts 2024-01-27.

Utställning av reviderad vattentjänstplan samt bilagor har skett mellan den 17 juni och 14 juli.

Inkomna Synpunkter under samrådet

Länsstyrelsen Kalmar Län

Allmänna punkter

Av 6 b § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster framgår att en vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. I samrådshandlingarna saknas dock en långsiktig planering som kan tillämpas i den fysiska planeringen, ett underlag som visar hur dricksvattenförsörjningen ska säkras och information om hur spillvatten ska renas framöver.

Kommentar: Kvarvarande kapacitet för Högsbys största reningsverk har kompletterats i utställningshandlingar. Se Kap 7.2.

Vattenförsörjningsplan ska tas fram, arbetet beräknas påbörjas hösten -24 eller våren -25. Här ska framgå vilka som är de prioriterade vattenresurserna och hur de ska skyddas. Den ska också ta upp vilka möjliga vattenresurser som kan vara reserv för framtida vattenförsörjning.

Det behöver också framgå var de största utsläppspunkterna för spill- och dagvatten är belägna och hur dessa påverkar respektive vattenförekomst. När det gäller dricksvattenuttag kan dessa påverka såväl kvalitativ som kvantitativ status på grundvattenförekomster. Påverkan på grundvattenförekomster från befintliga och framtida vattenuttag behöver därför redovisas i planen.

Kommentar: Bilaga 4 har lagts till med information om detta. Den största utsläppspunkten är Högsby reningsverk där utsläppet sker till Emån.

Enligt VISS påverkar inte reningsverkens utsläpp statusen på recipienterna.

En vattentjänstplan ska innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. I planen presenteras inga åtgärder på de VA-objekt som är utpekade som riskobjekt för ökade skyfall och översvämningar i Hultsfreds kommun.

Kommentar: Det finns ett dokument Åtgärdsförslag skyfall där det föreslås vilka åtgärder som ska göras på de VA objekt som är utpekade som riskobjekt. Detta dokument är dock inte med som samrådshandling pga. sekretess men är sammanställd övergripligt i vattentjänstplanen.

Generellt för kommunens vattentjänstplan är att det saknas en handlingsplan som ska ge svar på vad som behöver göras, när det ska genomföras och hur det ska göras. Handlingsplanen kan med fördel läggas som ett separat dokument för att lättare kunna revideras.

Kommentar: En tidplan är framtagen och finns som bilaga.

Kommunens vision och översiktsplan

För fysisk planering är det önskvärt med en redovisning av vilka tätorter och framtida exploateringsområden som kan ha begränsningar i kapacitet eller andra svårigheter att försörja en planerad bebyggelse med en eller flera vattentjänster.

Kommentar: I nu läget finns inga planer på så stora exploateringsområden att kapaciteten ur ett VA perspektiv skulle vara avgörande.

HÖGSBY
KOMMUN

Det är också angeläget att kopplingen till kommunens översiktsplan blir tydligare och att det sker en beskrivning av hur de båda processerna är tänkta att koordineras. Det är önskvärt att kommunens ställningstaganden i vattentjänstplanen är väl förankrade i förhållande till fysisk planering och att vattentjänstplanen har en detaljeringsgrad som gör det möjligt att i översiktsplanen ge en vägledning som är tydlig avseende vilka områden som försörjs eller avses försörjas av respektive vattentjänst och vilka områden som har behov av enskilda lösningar. Vattentjänstplanen behöver vidare ge underlag för att bedöma där särskild hänsyn behöver tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön enligt lag om allmänna vattentjänster 6 b§. Vattentjänstplanen bör också motivera ställningstaganden enligt ovan.

Kommentar: Detta redogörs för i Vattentjänstplanen på s. 25–31. De som inte finns med har inte bedömts utgöra ett tillräckligt stort behov för att lösas genom kommunalt VA.

De kartor som finns i dokumentet saknar värde då det inte går att utläsa vilka objekt, tätorter eller bebyggelseområden som omfattas av respektive vattentjänst. Verksamhetsområden för respektive vattentjänst behöver därför redovisas på en mer detaljerad nivå så att det tydligt framgår vilka tätorter och samlad/sammanhållen bebyggelse som omfattas av respektive tjänst.

Kommentar: I figur 7 på sidan 21 står nummer för respektive område, vilka områden detta är framgår i figur 8 på sidan 23.

Utbyggnad på landsbygden

Av lagen om allmänna vattentjänster 6 b framgår det att en vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. I förslaget till vattentjänstplan för Högsby saknas en långsiktig planering för vilka områden utanför befintligt VA som ska tillgodoses med de olika vattentjänster.

Kommentar: Detta finns redogjort för på sidan 25–31.

Det framgår inte heller vilken behovsbedömning som kommer ligga till grund för en sådan utbyggnadsplan. En sådan plan bör också gälla all utbyggnad och relatera till kapaciteten i reningsverken för att kunna användas i den framtida planeringen.

Kommentar: Vi tar med oss denna synpunkt.

Mellankommunala frågor

Ett antal frågor rörande olika typer av risker bör hanteras som mellankommunala intressen. Samarbete över kommungränser rörande riskbedömning och vattenhantering, till exempel rörande översvämningrisk både till följd av skyfall och höjd havsvattennivå är värdefull.

Kommentar: Det sker redan idag ett mellankommunalt samarbete

Miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken

Sekretess

Länsstyrelsen vill lyfta att det är av stor vikt att beakta totalförsvarsplaneringen i arbetet med vattenförsörjningen samt att det kan finnas behov av sekretess vid känsliga uppgifter. Det är viktigt att en bedömning görs av vad som kan inkluderas i vattentjänstplanen så att den kan vara tillgänglig för allmänheten.

Kommentar: En sekretessbedömning har gjorts.

Samrådsrets

Det framgår inte utöver länsstyrelsen vem som är inkluderat i samrådsretsen. Det går därför inte att se om kraven i 6c § i LAV punkt 1 efterlevs.

Kommentar: Materialet har skickats till berörda samt har funnits tillgängligt för alla som nämns i kraven 6c § i LAV punkt 1.

Regional vattenförsörjningsplan

Länsstyrelsen Kalmar län har alldeles nyligen (januari 2024) antagit en ny, uppdaterad, regional vattenförsörjningsplan. Ni har på sidan 10 i samrådshandlingen angett den tidigare vattenförsörjningsplanen som togs fram 2013, men nu finns det kanske anledning att hänvisa till den nyare versionen i stället.

Kommentar: Den regionala vattenförsörjningsplanen var ej antagen när Vattentjänstplanen skrevs, därför kunde vi inte ange att det fanns en ny. Detta ändras i texten inför utställning av vattentjänstplanen.

Specifika synpunkter

Kommunalt ansvar

Av vattentjänstplanen framgår att bedömningen av det kommunala ansvaret enligt 6 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster baseras på behov och möjlighet. I de kriterier som representerar möjlighet har kommunen bland annat angett ”längd på överföringsledning till befintligt nät” som en faktor. Länsstyrelsen förstår att kommunen i huvudsak föredrar anslutning till befintligt ledningsnät, men det finns i praktiken inga hinder att kommunen tar sitt ansvar genom en mindre, lokal, lösning för vatten och avlopp.

Kommentar: Mindre lokala lösningar brukar generellt ha något sämre reningseffekt än de stora kommunala reningsverken. Med lokala lösningar plockar man heller inte bort belastningen på den recipient som ligger vid bebyggelsen. Lämplig teknisk lösning kommer utredas för de områden som klassas som utbyggnadsområden.

Vidare framgår att kriteriet möjlighet indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område. Länsstyrelsen förstår att kommunens personella resurser och ekonomiska medel är begränsade och att VA-arbetet därmed får justeras efter detta. Det är dock viktigt att poängtera att ansvarsfrågan inte får grundas på kostnader eller andra kriterier relaterade till möjlighet. Till skillnad från annan lagstiftning finns det inte heller någon rimlighetsavvägning som kan tillämpas ifall kostnaderna upplevs för dyra. Antingen har kommunen ett ansvar, eller inte. Att kostnader utgör ett kriterium för bedömning av kommunalt ansvar framgår bland annat av figur 2 ”Arbetsgång för bedömning av VA-planområdena” (sidan 13).

Kommentar: Den ekonomiska bedömningen som görs har ingen koppling till kommunens ansvar eller inte. Den ligger däremot till grund för när de ekonomiska möjligheterna för den aktuella utbyggnaden kan göras.

Tidplan för VA-utbyggnad och VA-utredning

De områden som kommunen har identifierat som sammanhållen bebyggelse har sedan klassificerats i olika kategorier utifrån hur vatten och avlopp kommer att lösas. Några av områdena bedöms även fortsättningsvis kunna lösas genom enskilda lösningar, medan andra områden har eller kan ha ett behov av en kommunal lösning. För sex VA-utredningsområden behövs kompletterande underlag för att kommunen ska kunna ta ställning till ansvarsfrågan enligt 6 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Ett område, Gösjön, har ett konstaterat behov av en kommunal lösning.

Gemensamt för dessa områden är att det saknas en tidplan för åtgärd. För VA-utredningsområden bör det framgå vem som ansvarar för att ta fram det underlag som saknas (miljökontoret?) och när detta kommer att presenteras. För Gösjön saknas en tidplan för när behovet av kommunala vattentjänster kommer att tillgodoses.

Kommentar: En tidplan är framtagen och finns som bilaga.

Säkrad tillgång på vatten och avloppshantering

I kommunen finns fem avloppsreningsverk och fem vattenverk. Av vattentjänstplanen saknas uppgifter om vilka avloppsreningsverk, eller från vilka vattenverk, de olika VA-planområdena kommer (eller kan komma) att anslutas. Det är därför önskvärt att ni redovisar hur den framtida belastningen kommer att bli på de olika vattenverken och avloppsreningsverken och vad de har för möjligheter att ansluta fler fastigheter. Detta gäller i synnerhet vattenverken där ni inte har samma kapacitet som för spillvatten.

Kommentar: Omöjligt att svara på i dagsläget. Krävs grundligare utredningar för att avgöra hur det kommunala ansvaret ska lösas. (Lokal lösnings alternativt överföringsledning). Det är bland annat detta som kommer att utredas.

Förnyelsetakt

Det är positivt att kommunen har ökat förnyelsetakten på ledningsnätet till strax över 100 år, särskilt med tanke på det höga utläckaget av dricksvatten och den stora andelen tillskottsvatten (56 %). Ni bör överväga att öka takten ytterligare under en period tills in- respektive utläckage når mer rimliga nivåer. Enligt branschorganisationen Svenskt Vatten ligger det nationella genomsnittet för utläckage av dricksvatten på 17 %, vilket även det är för högt. Länsstyrelsen har kännedom om förnyelsearbeten i vissa samhällen så som Fågelfors. Att detta sker enligt någon form av "DUF-plan" (drift, underhåll och förnyelse) får anses underförstått. Det är dock bra om ni kompletterar med dessa uppgifter. Är denna i behov av revidering och följs den tidplan för arbeten som anges i planen?

Kommentar: Arbete sker enligt saneringsplan.

Dricksvatten

Vattenförsörjning

Det är positivt att samtliga dricksvattentäkter har fastställda vattenskyddsområden och att samtliga skyddsföreskrifter ses över. Det är också positivt att arbetet med att se över möjligheten till reservvatten är i gång. Det är dessutom glädjande att det finns en framtagen nödvattenplan och att denna regelbundet övas. Det saknas dock uppgifter om vilka vattenresurser som nyttjas i dagsläget och vilka som kan komma att nyttjas i kommunen. Det framgår inte om det finns tillräckligt med vattentäkter (och tillståndsgivna volymer) inom den egna kommunen för att tillgodose det framtida vattenbehovet. Vattenförbrukningen och förluster på vattennätet är relativt höga. På grund av saknade ovanstående uppgifter så framgår det inte om detta beaktats vid bedömning av det framtida vattenbehovet.

Kommentarer: Det finns tillräckligt med vattentäkter och tillståndsgivna volymer för att tillgodose det framtida behovet. I vattenförsörjningsplanen som ska tas fram under 2024 kommer detta finnas med.

Övergripande information om hur stor vattenförbrukningen är och förluster på ledningsnät kan också inkluderas i vattentjänstplanen som underlag för behovet framöver eller möjlighet för bättre användande av de resurser som finns.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten.

Vattenförbrukningen i kommunen varierar kraftigt mellan vinter och sommarhalvåret med anledning av utpräglad sommarturism. En uppskattning av variationerna i dricksvattenförbrukning skulle kunna läggas till i vattentjänstplanen. Även hur stor den framtida vattenförbrukning beräknas bli med beaktande av befolkningsökning och sommarturism är relevant.

Kommentar: Högsby kommun har ingen utpräglad säsongsvariation vad gäller dricksvattenförbrukning. Förbrukningen är ganska jämnt fördelad över årets månader.

Prioriterings- och ansvarsfördelningslista

Det saknas en tidsatt prioriterings- och ansvarsfördelningslista över de presenterade åtgärderna. Det gäller såväl arbetet med att hitta nya vattentäkter, att bygga om eller bygga nytt vattenverk, revidering av skyddsföreskrifter för vattenskyddsområdena som arbetet med att se över vattendomen för reservvattentäkten. Det är önskvärt att en sådan lista införlivas i planen.

Kommentar: Se bilaga tidplan.

Spillvatten och slam

Spillvattenhantering

Vattentjänstplanen behöver redovisa de största bidragen från spillvatten till respektive vattenförekomst samt vilken påverkan befintliga och framtida utsläpp kan innebära för respektive förekomst. I denna sammanställning bör bräddningar finnas med samt påverkan på recipienter, vilket framöver kan påverka kommunens möjligheter för att släppa ut spillvatten från befintliga reningsverk eller eventuella nyetablerade i kommunen. Det är därför ett viktigt underlag för om vattentjänstplanen ska kunna användas i framtiden för den fysiska planeringen.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten.

Återanvändning av slam och avloppsvatten

Av vattentjänstplanen framgår att kommunen inte är certifierade enligt REVAQ, men att slammet ändå återförs till jordbruksmark. Det är positivt att slammet nyttjas som en resurs. Det framgår dock inte om behandlat avloppsvatten återanvänds eller om det enbart sker som direktutsläpp till recipienterna. Inom länet nyttjas till exempel avloppsvatten för bevattning av golfbanor, jordbruksmarker och parker. Det är bra om ni kompletterar vattentjänstplanen med era möjligheter och visioner till ett ökat resursanvändande. Redovisa intresset för återvunnet vatten inom kommunen.

Kommentar: Inget avloppsvatten återanvänds i kommunen. VA huvudmannen känner inte till att det i dagsläget skulle finnas några större intressen av att använd avloppsvatten för bevattning eller liknande.

Dagvatten

Utbyggnad av verksamhetsområde för dagvatten

Det finns en bra sammanställning av dagvattenhantering och påverkan från dagvattnet idag. Det framgår dock inte vilken utbyggnad av verksamhetsområde för dagvatten som är planerad framöver eller om det finns områden utanför befintligt verksamhetsområde som är i behov av kommunal dagvattenhantering.

Kommentar: Arbete med det pågår.

Dagvattenplan

Vattentjänstplanen innehåller uppgifter om att kommunen arbetar med framtagande av en dagvattenplan innehållande strategier och handlingsplaner för hur dagvatten bör hanteras i framtiden. Detta stycke bör kompletteras med uppgifter om när dagvattenplanen beräknas färdigställd och vilken, eller vilka delar av kommunen alternativt ÖSK som ansvarar för planen.

Kommentar: Vi räknar med att ha Högsbys Dagvattenplan klar senast 2025. Det är VA huvudmannen som ansvarar för planen.

Skyfallsanalys

Risker

Länsstyrelsen anser att vattentjänstplanen och miljöbedömningen behöver kompletteras med en beskrivning av eventuella risker för ras, skred och stranderosion med en motivering till bedömningen, även där ingen ny bebyggelse planeras, så att det går att avgöra vilket resonemang som ligger bakom. Även risker kopplat till bergras och blocknedfall behöver beskrivas. Dessa stabilitetsrisker kan ha en väsentlig betydelse för hur mark- och vattenområden ska användas samt för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Strandnära byggnation, till exempel i LIS- och vattenområden, kan medföra specifika risker. I strandnära läge bör risk för översvämning och eventuellt ras och skred beaktas. Det förtydligas i PBL att det inom kommunal planering skall framgå "kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade, samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra." (PBL 3 kap. 5 §). Länsstyrelsen menar att det i vattentjänstplanen behövs lite utförligare redogörelse samt en bättre precisering med konkreta åtgärder av hur kommunen avser att arbeta med

stabilitetsrisker. Länsstyrelsen anser också att påverkan av skyfall på dricksvattnet kan översiktligt beskrivas i vattentjänstplanen.

Kommentar: Sätt till statistiken uppträder fler skredhändelser vid oftare och mer intensiv nederbörd och blir med klimatförändringarna allt mer aktuellt. Skredfrekvens bedöms kunna öka vid kraftig och/eller långvarig nederbörd (NVI, 2019). Vid långvariga och/eller intensiva regn mätas de övre jordlagren och vattennivåer i vattendrag ökar, vilket kan medföra erosion och ytliga skred som igen kan förorsaka större skredhändelser. På en yta med liten lutning vill ytavrinning ha låg hastighet, och risken för erosion vara liten. Ytor med brantare lutning där vatten kanaliseras gör att vattnet uppnår högre hastigheter och erosion vill kunna utvecklas, speciellt om vattnet avrinner över fyllnadsmassor eller andra lösa massor.

Erosion innebär att massor flyttar på sig och kan öka risken för lokala skred. Om stabiliteten i exempelvis en slänt är låg och området därmed har liten eller ingen robusthet för extra belastning, kan ökad nederbörd vara tillräckligt för naturligt utlösta skred. Oftast krävs det dock ytterligare belastning / påverkan för att framprovocera skredhändelser (NVI, 2019).

Kommunen planerar göra en översyn över de skredriskzoner som utifrån befintligt underlag (SIG, SGU) kan erhållas och bedömer om vidare utredningar krävs som ett led i att skydda den allmänna va-anläggningen. ”

Tidsatt handlingsplan

Av vattentjänstplanen framgår hur den allmänna VA-anläggningen kan komma att påverkas av skyfall och vilka översiktliga åtgärder som kan behöva vidtas för att bibehålla anläggningens funktion. Analysen omfattar vattentjänsterna dag-, spill- och dricksvatten. Flera av förslagen är av generella, medan några är mer specifika. Exempel på en specifik åtgärd är invallning av en råvattenbrunn för att minska påverkan av höga vattennivåer. Gemensamt för åtgärderna är dock att det saknas en tidsatt handlingsplan. Det blir därmed otydligt när dessa åtgärder planeras att genomföras och i vilken prioriteringsordning.

Kommentar: En tidsplan har lagts till.

Åtgärder vid ökad belastning

Kommunen beskriver på ett övergripande sätt hur klimatet kommer att förändras. En rekommendation från länsstyrelsen är att använda utdrag från SMHI:s klimatscenariotjänst för att genom grafiska verktyg göra det enklare för läsaren att förstå texten. Detta skulle också förtydliga skillnaden mellan dagens och framtidens nederbördsmonster. Detta gör att det blir så mycket enklare att sätta in kommande detaljplaner, lov och tillståndsfrågor i ett större

vattensammanhang och bidrar till att kommunen kan arbeta mer förutseende och förebyggande för framtida klimatanpassnings- och vattenbehov.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten.

Förorenad mark

Vad gäller förorenade områden saknar länsstyrelsen en tydlig beskrivning av spridning av föroreningar från förorenade områden via dagvatten och skyfall. Detta bör inkluderas i planen. Föroreningar finns oftast i en mark och en vattenfas. Vissa förorenade områden binder hårt till markpartiklar och fastläggs i mark men många föroreningar är åtminstone delvis vattenlösliga varvid de löses upp och följer med mark- och grundvatten. Mängden vatten som infiltrerar genom ett förorenat markområde är därav relevant för bedömning av spridning av föroreningar från samtliga områden med stor dagvatteninfiltration som tangerar förorenade markområden, och inte enbart sådana markområden som används för dagvattenanläggningar.

Kommentar: Se Länsstyrelsens EBH karta.

Vid skyfall och översvämningar finns även risk för ras och skred. Om sådana processer sker inom förorenade områden kan föroreningar som tidigare överlagrats av renare massor exponeras. Därtill kan det ske snabb spridning av föroreningar med dag- och skyfallsvatten. Länsstyrelsen saknar en tydlig bedömning i planen om vilka risker som föreligger i kommunen för spridning och friläggning av föroreningar från förorenade områden. Detta bör finnas med i så väl ett nuläges- som framtidsperspektiv.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten.

Miljö kvalitetsnormer och statusklassning

Påverkan på vattenmiljön och möjligheten att uppnå eller bibehålla god status i berörda vattenförekomster är en viktig miljöaspekt som ska vägas in vid bedömning av vilka områden det finns ett behov av att ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang enligt 6 § lag om allmänna vattentjänster. Vattenförekomsterna påverkas bland annat av näringsämnen från avloppsreningsverk och diffusa utsläpp från enskilda avlopp med bristfällig rening. I vattentjänstplanen nämns miljö kvalitetsnormerna i bilaga 2. Det saknas dock en lista över vilka vattenförekomster som finns i kommunen samt dess statusklassning. Vattentjänstplanen bör dessutom kompletteras med en mer utförlig genomgång över hur planerade åtgärder kan komma att påverka vattenförekomsternas status. Exempelvis framgår det inte vilka

HÖGSBY
K O M M U N

nödvändiga prioriteringar som behöver göras avseende kommunala verksamhetsområden som till exempel för spill- och dagvattennät liksom hur och när åtgärder ska göras.

Kommentar: Se VISS.

Emåförbundet

Ledorden för Emåförbundets verksamhet är samverkan och gränsöverskridande samarbete. Även Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 betonar vikten av övergripande vattenarbete, inte minst för kommunerna. Att arbeta både förvaltningsövergripande och med avrinningsområdesperspektiv fastslås i åtgärdsprogrammets åtgärd 1, riktad mot kommunerna. Ur detta perspektiv är vattentjänstplanen ett välkommet dokument. Emåförbundet skulle dock önska ett tydligare avrinningsområdestänk.

Kommentar: Vi tackar för synpunkten och tar med den inför nästa revidering.

I planen nämns inledningsvis att samarbetet inom ÖSK delvis medför en bättre samordning kopplat till avrinningsområdet Emån, eftersom både Högsby och Hultsfreds kommuner ingår under samma paraplyorganisation för VA-frågor. Inom kort kommer emellertid detta samarbete att avslutas, och i övrigt kan inte Emåförbundet hitta någon information om hur avrinningsområdesperspektivet har beaktats i planen.

Kommentar: Vi tackar för synpunkten och tar med den inför nästa revidering.

Emåförbundet saknar en mer konkret beskrivning av hur Högsby kommun avser att arbeta med vattenförsörjningsfrågan ur ett avrinningsområdesperspektiv. Ett av syftena med en vattenförsörjningsplan är att samhället ska bli bättre anpassat till klimatförändringar, så att VA-tjänster fungerar på ett bra sätt på lång sikt. I dokumentet nämns att behovet av dricksvatten kommer att öka, att det idag råder bristsituationer under delar av året och att behov finns av nya råvattentäkter. Såsom kommun i den nedre delen av Emåns avrinningsområde är man beroende av hur vattenarbetet bedrivs uppströms i systemet, både ur kvalitets- och kvantitetshänseende. Här ser Emåförbundet att det finns stor anledning för Högsby kommun att engagera sig för en bättre vattenhushållning uppströms, för att som vattenmyndigheternas åtgärdsprogram säger; ”ha en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat.” Är tanken att denna typ av ställningstaganden inte ska ingå i vattentjänstplanen, utan i något annat dokument?

Kommentar: Delar av detta kommer att finnas med i den vattenförsörjningsplan som ska tas fram.

Slutligen har Emåförbundet några synpunkter av mer redaktionell karaktär. Under punkten 2.5 står att Emåförbundet är ett vattenvårdsförbund men detta borde ändras till vattenförbund. Det är en viss skillnad.

Kommentar: Tack för synpunkten. Detta är nu ändrat.

Under avsnitt 7.3 hänvisas till kapitel 1.5 för mer information om Emån. Var hittar man denna information?

Kommentar: Tack för synpunkten. Detta är nu ändrat till kapitel 2.5.

VA-planområde 19 har enligt tabell på s. 31 Emån som recipient. Är detta korrekt?

Kommentar: Tack för synpunkten. Detta är nu borttaget då det ej stämmer att Emån är recipient till VA planområde 19.

På s. 35 och 36 hänvisas på ett antal ställen till avsnitt 6.4 Förnysetakt. Det ska troligen stå 7.4?

Kommentar: Tack för synpunkten. Detta är nu ändrat till avsnitt 7.4.

Nybro Kommun

För nuvarande pågår ett arbete som utreder eventuellt bildande av Nationalpark i Hornsöområdet, en fråga som engagerar både Nybro och Högsby kommuner. I samband med eventuellt beslut om nationalpark förväntas besöksstrycket i området öka, likaså attraktiviteten för fritids/permanent boende i närområdet. Ställningstagande kring eventuellt utökat behov av allmänna VA-tjänster kan då behöva aktualiseras. Vid eventuellt nationalparksbildande behöver behoven utifrån vattentjänsterna vara med, eventuellt kan denna fråga nämnas i planen för att inte tappas bort.

Kommentar: Tack för synpunkten. Vi tar med det till revideringen av vattentjänstplanen. Då kanske beslut om nationalpark är taget och vi vet mer om besöksstrycket.

Nybro kommun ser att Högsby brottas med samma svårigheter som Nybro vad gäller kunskapsunderlag för att beskriva risker för framtida vattenbrist i områden som i dag kan försörjas genom ett enskilt ansvar. Nybro har nyligen beslutat om en ny vattenförsörjningsplan. I samband med framtagandet av denna kunde kommunen med hjälp av beviljande statliga 1:11-stöd och konsultfirman Vatten och Samhällsteknik AB göra en genomlysning av indata för parametrar som påverkar grundvattenbildning och behov. Av intresse för Högsby kan vara metodiken och delar av resultaten som berör Nybros norra kommunedel, där det bland annat tydliggjordes att vattenbristsituationer kan förväntas vid relativt låga behov av uttag.

Kommentar: Tack för synpunkten Vi tar med oss detta och tittar på det.

Inkomna Synpunkter under utställningen

Länsstyrelsen Kalmar Län

Allmänna punkter

Länsstyrelsen är positiv till kommunens utveckling av handlingarna sedan samrådet. I samrådsredogörelsen har flera av våra synpunkter bemötts och några har arbetats in i vattentjänstplanen. De bemötanden som endast lämnas i samrådsredogörelsen kommer inte att bli beslutade av kommunfullmäktige. I vissa delar är det bra om ni kompletterar med ytterligare uppgifter så att allmänheten får en bättre förståelse. Länsstyrelsen anser ändå att vattentjänstplanen är genomarbetad och lätt att ta till sig. Vattentjänstplanen bedöms uppfylla de lagstiftade kraven och har, utöver nedanstående synpunkter, inget ytterligare att tillägga i detta granskningsyttrande.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten

Specifika synpunkter

Tidplan

Det är bra att vattentjänstplanen har kompletterats med bilaga 3 ("Sammanställning åtgärder"). Det saknas dock en preciserad tidplan för slutförande av arbetet med att säkerställa råvattentillgången. Det är önskvärt att arbetet påskyndas. Det är också önskvärt att arbetet med att säkerställa tillstånden (vattendomar) för de allmänna vattentäkterna påskyndas ytterligare. Länsstyrelsen anser att förnyelsetakten av ledningsnäten för dricks- och spillvattenvatten behöver ökas. Läcksökning är en viktig åtgärd i detta arbete.

Kommentar: Vi har tagit till oss synpunkten

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormerna nämns kort i bilaga 2 ("Miljöbedömning vattentjänstplan för Högsby"). Det saknas emellertid en lista över vilka vattenförekomster som finns i kommunen samt deras statusklassningar, liksom en mer utförlig genomgång över hur vattentjänstplanens presenterade åtgärder kan påverka dessa vattenförekomsters status. Det är önskvärt att vattentjänstplanen kompletteras med detta. I samrådsredogörelsen hänvisar ni väldigt kort till att dessa uppgifter finns att tillgå i VISS (Vatteninformationssystem Sverige).

Tänk på att vattentjänstplanen ska kunna läsas av allmänheten och att det inom vissa sakområden kan behövas ytterligare information för en ökad förståelse.

Kommentar: Vi tackar för synpunkten och tar med den inför nästa revidering.

Dagvatten

Högsby kommun har genom ett modellverktyg bedömt vilka VA-planområden som har ett behov av kommunala vattentjänster enligt 6 § lag om allmänna vattentjänster. För spill- och dricksvatten har arbetet kommit långt medan kommunen har ett stort arbete framför sig kring hantering av dagvatten. Den dagvattenplan som beräknas bli klar under 2025 kommer utgöra en viktig del av detta arbete. Länsstyrelsen anser att detta arbete bör prioriteras.

Kommentar: Dagvattenplanen är påbörjad och beräknas bli klar 2025.

Samrådsrets

Länsstyrelsen anser fortfarande att det inte framgår på ett tydligt sätt vilka som är inkluderade i samrådsretsen. Det är bra om ni förtydligar vilka myndigheter, förbund etcetera som har fått ta del av handlingarna och som har yttrat sig. Det är också bra om ni kompletterar med tjänstepersonernas titlar som har varit inkluderade vid framtagande av vattentjänstplanen eftersom titeln är det som anger sakkunskap.

Kommentar: Bilaga Missiv har lagts till i samrådsredogörelsen.

Kommunalt ansvar

I kommunens utpekade VA-planområden har modellverktyget använts för att bedöma "behov" av allmänna vattentjänster och "möjligheten" till anslutning. Länsstyrelsen har i samrådsskedet framfört att man utifrån bland annat figur 2 (sidan 13) kan tolka att ansvarsfrågan bygger på båda kriterierna. Det är positivt att kommunen inte har "möjlighet" som ett bedömningskriterium för ansvaret enligt 6 § lag om allmänna vattentjänster.

Kommentar: Vi tackar för synpunkten och tar med den inför nästa revidering.

Bilaga Missiv

Följande kommuner har vattentjänstplanen för Högsby skickats till:

Mönsterås

Nybro

Uppvidinge

Vetlanda

Oskarshamn

Hultsfred

Myndigheter som Vattentjänstplanen skickats till:

Länsstyrelsen Kalmar

Vattenmyndigheten Kalmar

Livsmedelsverket

Boverket

Trafikverket

Övriga som Vattentjänstplanen skickats till:

Emåförbundet

Alsteråns vattenråd